Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 113 Ljubljana, torek 19. maja 1942-XX Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka Naročnina znaša mesečno Lir 12.—, za inozemstvo pa Lir 22.80
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24
Rokopisi se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Topniški boji v Cirenaiki

Šest angleških letal sestreljenih nad Malto

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 18. maja naslednje 716. vojno poročilo:

Normalno delovanje patrol in topništva v Cirenaiki.

Letalski oddelki osi so v akcijah samostojnih lovcev v zraku nad Malto sestrelili 4 letala tipa »Spitfire« in eno letalo tipa »Curtiss«, a neko šesto letalo je bilo zadeto s strojnico in zažgano na tleh.

Eno naše letalo se ni vrnilo na svoje oporišče.

Uspehi italijanskega letalstva v Sredozemlju

Z bojišča v srednjem Sredozemlju, 18. maja. s. (Od posebnega poročevalca agencije Stefani). Včeraj zjutraj so naši bombniki prenesli svojo ofenzivo na področje decentralizacije sovražnih letalskih sil v pasu okrog Ca Venezia na Malti. Vsi cilji so bili zadeti in protiletalska obramba, ki je bila sicer močna, ni mogla zavreti ali ovirati razvoja in zaključka akcije. Skupina sovražnih lovcev je skušala zaustaviti naše bombnike, lovci v spremstvu pa so takoj prešli v borbo in sestrelili pet sovražnih letal. Neki pilot sestreljenega sovražnega letala se je vrgel iz letala s padalom v bližini Halfara. Neko drugo letalo je izginilo v morju, tretje je eksplodiralo v zraku, četrto pa je treščilo na tla. Peto letalo je bilo zadeta severno od otoka Gozo in je padlo v morje. Pet nadaljnjih sovražnih letal je bilo uspešno obstreljevanih s strojnicami in jih moremo smatrati za poškodovane ali onesposobljene.

Včeraj popoldne so se naši lovci v posebnih oddelkih spustili nad otokom v borbo s skupino letal tipa Spitfira in v višini kakih 7000 m sestrelili štiri sovražna letala, izmed katerih so tri padla v morje vzhodno od La Vallete, četrto pa je treščilo na tla južno od Calafrane. Delovanje italijanskih letalskih sil, ki operirajo v Sredozemlju, je bilo včeraj izredno živahno. Izvršeni so razni izvidniški poleti nad posamezna sredozemska področja, medtem ko so naši lovci izvršili zaščitne in spremljevalne polete v raznih smereh. V noči med 16. in 17. t. m. so naši oddelki bombnikov napadli sovražna letališča Halfar Gudijo in Mikabo na Malti. Uspehi so bili povsod dobri. Nekatere naprave so bile zažgane in uničene, medtem ko so vsa letala na tem področju bila močno poškodovana. Med temi akcijami je bilo sovražno protiletalsko streljanje zelo živo. Našo skupino so napadli tudi sovražni lovci.

Od 11. t. m. dalje je britansko letalstvo izgubilo v zraku nad Malto 40 lovskih letal, izmed katerih so jih italijanski lovci samo včeraj sestrelili 8 in sicer 4 dopoldne med spremljanjem naše skupine bombnikov, 4 pa popoldne v bojih v zraku. Teh rezultatov ne moremo smatrati za definitivne.. Domnevati namreč smemo, da je bilo najmanj enako število sovražnih letal poškodovanih med borbami v zraku in bombardiranjem letališč Ca Venezia, Mikaba, Gudija in Halfar. Ako upoštevamo težave angleških dovozov letal in potrebnega gradiva na otok Malto, lahko rečemo, da je ofenzíva italijanskih in nemških letal proti Malti dosegla vse cilje, ki si jih je bila zastavila. Malta je gotovo eno izmed najbolj tragičnih pokopališč britanskega letalstva.

Po prihodu lorda Gorta na Malto so se pojavile mogočne skupine angleških lovcev tipa Spitfire in Curtiss, ki so skušale ovirati italijansko-nemško ofenzivo. Med bivšim in novim guvernerjem je nedvomno razlika v naziranju glede uporabe letalskih sil. Medtem ko se je bivši guverner hotel posluževati lovskih letal samo za nujno potrebno obrambo pred letalsko ofenzivo, bombnikov pa za morebitne angleške akcije na ozemlju osi, je bil lord Gort mnenja, da je treba angažirati v borbi čim več lovcev, da kolikor mogoče zatro sovražno ofenzivo, toda italijanski in nemški lovci so v nekaj odličnih akcijah pokazali, da je v vojni nekaj drugega teorija, nekaj drugega pa praksa. Lovci osi so uničili Gortove iluzije, kakor mu to izpričuje 40 v šestih dneh sestreljenih letal in najmanj toliko poškodovanih na tleh. Iz tega sledi, da tudi lord Gort ni mogel ustaviti pritiska osnih letalskih sil proti oporiščem na Malti.

Japonska vojska ob indijski meji

Umik angleških čet se pretvarja v paničen beg — Japonske čete so oddaljene od Indije le še par kilometrov

Šanghaj, 18. maja. d. Z bojišča v Birmi javljajo, da se v zapadnem odseku fronte britanske čete naglo umikajo s poslednjih postojank v bližini meje med Birmo in Indijo. Umik britanskih oddelkov ima ponekod značaj paničnega bega. Britanski odpor je docela popustil in je treba računati, da bo v najkrajšem času Birma docela očiščena britanskih čet. Glede na majhno število britanskega vojaštva, ki se še nehaja na ozemlju Birme, skoraj ni računati, da bi britansko poveljništvo pred mejo Indije še skušalo organizirati kak odločnejši odpor proti japonskemu prodiranju.

Tokio, 18. maja. (Domei.) Vojni opazovalci v Tokiju mnogo komentirajo uspešne japonske vojaške operacije, ki so v teku v Birmi proti približno 20.000 mož broječim britanskim oddelkom na področju pri Kalevi v oddaljenosti samo 6 km od indijske meje. Vojaški opazovalci sodijo,, da so japonske čete na tem vojnem področju pripravljene za vpad v Indijo v trenutku, ki bi se jim zdel najprimernejši za pričetek take akcije. Britanski oddelki pri Kalevi so bili zaradi izredno naglega prodora japonskih čet v severni smeri po dolini reke Iravadi docela odrezani od svojih oporišč in je njihova usoda zapečatena. Vse te britanske čete so obsojene na predajo ali pa bodo do kraja uničene. Na razmeroma majhnem frontnem področju pri Kalevi puščajo britanske čete za seboj sorazmerno majhno število mrtvecev v primeri z ogromnimi množinami orožja in municije, ki so ga na bojnem polju zasegle japonske čete. Vojaški opazovalci sklepajo iz tega dejstva, da je morala britanskih čet padla na skrajno nizko stopnjo, ker britanski vojaki mečejo proč orožje že prej, preden je za to skrajna sila. Na drugi strani pa to izpričuje tudi brezglavi beg britanskih oddelkov, ki ne vidijo več nobene možnosti, da bi se še nadalje branili proti uničujočim japonskim udarcem. Zelo značilno je tudi, da se britansko vojno poveljništvo v spoznanju, da se ne more več izogniti popolnemu porazu v Birmi, kaže vse bolj pripravljeno zvaliti krivdo za polom na čungkinške čete, ki pa niso doživele poraza na zapadnem, marveč na severnem področju v Birmi, kejr niso mogle vplivati na položaj britanskih oddelkov.

Tokio, 18. maja. d. S pristojne japonske vojaške strani javljajo, da so po poročilih s fronte v Birmi japonske čete 16. maja pri kraju Kaleva v severni Birmi docela razkropile tamkaj nahajajoče se britanske sile. Pri kraju Katva, ki je severnovzhodno od Kaleve, so japonske sile zadale silen udarec jedru tamkaj se nahajajočih kitajskih sil. Kitajske čete so bile pognane v divji beg in so na bojišču pustile 200 mrtvih. Na fronti med Mandalayem in Lašijem se z veliko energijo nadaljujejo japonske vojaške operacije proti tamkajšnjim kitajskim oddelkom.

Gandhi proti angleškemu pustošenju v Birmi

Šanghaj, 18. maja. d. Iz Bombaya javljajo, da se je voditelj Indijcev Mahatma Gandhi v razgovoru s predstavniki tiska zelo ostro izrazil proti politiki poveljništva britanskih sil v Birmi, ki rajši požiga mesta in vasi, kakor pa jih da bi jih branilo. Naglasil je, da bi moral v primeru enake taktike britanskih sil v Indiji odločno nastopiti proti uničevanju indijskega ozemlja s požiganjem. Naglasil je, da bi morali Angleži pokrajine, ki so jim poverjene v obrambo, rajši braniti, kakor pa jih požigati. V utemeljitev svoje trditve je navedel Gandhi naslednjo primero: Ako uničiš nekomu njegovo letino, ki jo nočeš braniti, moraš pač prevzeti tudi riziko, da se bo nasprotnik poslužil tvoje lastne letine.

Veliko pomanjkanje v Čungkingu

Tokio, 18. maja. (Domei.) Iz Šanghaja javlja dopisnik lista »Hočі« o silno težavnem položaju tujih časopisnih poročevalcev v Čungkingu. Dopisnik japonskega lista navaja tudi podatke posebnega dopisnika švicarskega lista »Neue Zürcher Zeitung« v Čungkingu, ki opisuje skrajno težavni položaj, v katerega so tuji poročevalci v Čungkingu zašli po naglem prodiranju japonskih čet vzdolž birmanske ceste v kitajsko pokrajino Junan. List piše, da je japonski prodor v Junan pretrgal še poslednja pota, ki so spajala Čungking z ostalim svetom. Ker se japonsko prodiranje na kitajska tla še zmerom z veliko naglico nadaljuje, naraščа med tujimi časopisnimi poročevalci zaskrbljenost, kako se bodo mogli v kritičnem trenutku umakniti z ogroženega ozemlja. List piše, da skrb za evakuacijo mnogo bolj zaposluje tuje poročevalce kakor pa poročevalsko delo. Mnogi stari novinarji, ki so se udejstvovali na vseh koncih sveta in ki so prestali že vsakovrstne težave, se prav težko znajdejo v položaju, v kakršnem so sedaj v Čungkingu. Tistim, ki se žele umakniti iz Čangkajškove prestolnice, je ostala na razpolago samo silno naporna pot skozi odljudne predele neizmernih centralnoazijskih puščav, kjer so neredki napadi pocestnih roparjev. Položaj v Čungkingu samem pa postaja od dneva do dneva bolj neznosen. Niti najmanjšega udobja več ne nudi Čangkajškova prestolnica, na razpolago ni niti zadostnih prometnih sredstev, primanjkuje vode in vseh najnujnejših vsakdanjih potrebščin. Letošnje poletje — poleti je v Čungkingu vobče silno neugoden letni čas — bo postalo življenje v Čungkingu še bolj neznosno in bo nedvomno hudo razkrajajoče vplivalo na prebivalstvo, kakor tudi na vodilne čungkinške osebnosti.

Demanti o prodaji švedskega parnika Ameriki

Berlin, 18. maja. d. Iz Stockholma javljajo, da je predsednik švedsko-ameriške paroplovne družbe, ki ji pripada parnik »Drottingholm«, zanikal vest, da bi bila švedska paroplovna družba ta parnik prodala ameriški vladi. Parnik »Drottingholm« je bil od ameriške vlade vzet samo v najem za izmenjavo ameriških diplomatskih predstavnikov iz Evrope z osovinskimi diplomati iz Zedinjenih držav.

17 sovražnikovih ladij potopljenih ob ameriški obali

105.000 ton ladjevja uničenih — Ostanki sovjetskih čet pri Kerču pred uničenjem

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 18. maja. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na polotoku Kerču so ostanki poraženega sovražnika kljub obupnemu odporu pred uničenjem.

Na področju pri Harkovu so dovedli naši protinapadi do bitke tankov, v kateri je bilo uničenih 55 sovražnikovih oklopnih voz. Nadaljnjih 54 sovjetskih oklopnih voz je bilo onesposobljenih za boj z napadi iz zraka.

V odseku pri Ilmenskem jezeru so oddelki bojnih letal izvedli uničujoče udarce proti zakloniščem sovražnikovih čet in oskrbovalnim kolonam.

Na Laponskem je bilo z napadom osvojeno nadaljnje ozemlje.

V zaledju so razbile madžarske čete v večdnevnih bojih skupino sovražnikovih sil, obstoječo iz boljševiških tolp.

Na morju pri Murmansku so pogodila letala z bombami v polno 5 velikih transportnih parnikov.

Nad Malto je bilo sestreljenih 5 angleških letal.

Kakor je bilo objavljeno s posebnim poročilom, so potopile nemške podmornice ob vzhodni obali Severne Amerike, na Karibijskem morju in pred ustjem Mississippija 17 sovražnikovih trgovskih ladij s skupno 105.000 br. reg. tonami. Dve nadaljnji ladji sta bili hudo poškodovani s torpednimi zadetki.

Ob angleški južni obali so bombardirala lahka bojna letala z dobrim učinkom pristaniška področja v Folkestonu in Hastingsu. Pred nizozemsko obalo so čolni za iskanje min in stražni čolni v boju z angleškimi brzimi čolni poškodovali s topniškim ognjem enega izmed sovražnih čolnov.

Ob obali Rokavskega preliva so sestrelili nemški lovci brez lastnih izgub 5 angleških letal.

V noči na 18. maja so močne angleške letalske skupine brezuspešno napadle križarko »Princ Evgen«. Bile so odbite z zelo težkimi izgubami. Križarka je skupno s spremljajočimi jo ladjami sestrelila 7, protiletalsko topništvo pa 22 napadajočih bombnikov, tako da je sovražnik pri tem napadalnem poizkusu izgubil polovico svojih letal.

Dva angleška bombnika sta bila sestreljena nad Nemškim zalivom in nad Vzhodnim morjem. Tako je izgubilo angleško letalstvo včeraj in v preteklі noči pri svojih poizkušenih napadih na nemške pomorske sile, na zasedeno ozemlje, kakor tudi na nemško obalo skupno 52 letal. V teh bojih smo izgubili samo tri lastna lovska letala.

Pri uspehih nemških podmornic pred Ameriko se je posebno odlikovala podmornica korvetnega kapitana Schachta.

Višji stražmojster oddelka napadalnih topov Müller je sestrelil 17. maja 11 sovražnikovih oklopnih voz.

Nekaj podrobnosti o bojih na polotoku Kerču

Berlin, 18. maja. s. Iz vojaškega vira se doznavajo nekatere podrobnosti o poslednjih borbah na polotoku Kerču. Ostanki boljševiških sil, ki so bile obkoljene na skrajni vzhodni konici polotoka, so izvršili več besnih napadov, ki pa so se vsi zaključili zanje katastrofalno. Manjše sovražne oborožene sile, ki so se izkrcale na obali in skušale priti nemškim prednjim stražam v hrbet, da bi zanesle v nemški obkolitveni manever zmedo, so bile srdito napadene in uničene. Tudi poslednja trdnjava, v kateri so se boljševiki zabarikadirali, je bila izvojevana.

Število mrtvih je izredno visoko, stalno pa je naraščalo število ujetnikov. Na bojišču pred Varpacom je v nekaj dneh en sam pionirski bataljon odstranil 25.000 min. Letala so učinkovito bombardirala mesto in luko Tamanskajo, kjer so izrbuhnili ogromni požari, prav tako pa tudi skupine boljševiških vojakov, ki so se skušali rešiti preko ožine Kerč. Letala so bombardirala tudi ladje, ki so bile poslane na pomoč. Pred južnovzhodno obalo Azovskega morja so nemška letala uničila en rušilec in hudo poškodovala nekega drugega.

Z vzhodnega bojišča, 18. maja. s. (Od posebnega poročevalca agencije Stefani). Kerč, mesto z nekaj nad 100.000 prebivalci, ki je bilo pred nastopom komunizma eno izmed najpomembnejših industrijskih in pomorskih središč na Krimu in ki ga je Stalinov režim pahnil v revščino, so nemške čete dosegle v petek zvečer. Z zasedbo tega mesta lahko smatramo operacije na polotoku Kerču za zaključene, kajti sedaj je ves pas, ki nosi to ime, pod nadzorstvom nemških in rumunskih čet, ki so v komaj tednu dni uničile do 100.000 sovražnih vojakov in sicer na izredno utrjenem in ozkem področju, ki ni dopuščalo drugega kakor drzno manevriranje in uporabo izrednih vojnih sredstev. Nemški in rumunski vojaki so zajeli poslednje sovražne oddelke in uničili poslednja sovražna odporna središča v petek zvečer.

Z zasedbo Kerča je sovražnik izgubil eno izmed svojih najbolj naprej potisnjenih postojank, ki jo je še imel na kočljivem področju dveh morij ob obalah Ukrajine in Kavkaza. V tem pogledu ni zmaga pri Kerču le ogromnega strateškega pomena, temveč predstavlja tudi izredno velik operacijski in taktični uspeh, ki je predvsem postavil znova v pravo luč sijajni zalet in borbeno navdušenje nemških in rumunskih vojakov ob začetku drugega vojnega leta na vzhodu. Ta zmaga dokazuje tudi učinkovitost novega velikega napredka na tehničnem in mehaničnem področju nemške industrije. Kakor vsa mesta na Krimu je bil tudi Kerč zgrajen iz kamenja. Mesto ima odlično naravno lego in je bilo v njem pred nastopom komunističnega režima mnogo pomembnih tvornic. V Kerču je živelo tudi precej Italijanov in je njihova delavnost ustvarila večino tamkajšnjih tvornic, kakor je tudi pripomogla k izrednemu razvoju pomorskega prometa. Komunizem pa je vse to uničil, uničil je industrijo, trgovino in pomorski promet in tedaj se je v mestu prenehalo tudi delovanje italijanske kolonije po tradicijah genovske republike. Toda sedaj je bil Kerč za vedno iztrgan iz sovjetskih rok.

Bitka tankov pri Harkovu

Berlin, 18. maja. s. O srditi bitki tankov, ki vihra vzhodno od Harkova, piše poročevalec lista »Zwölfuhrblatt« med drugim:

Čeprav so se sovjetske čete pri svojih brezplodnih zimskih napadih močno izčrpale, skušajo sedaj znova približati se Harkovu, izvajajoč obupne ofenzivne akcije. Opisujoč enega izmed takšnih napadov, pripominja dopisnik: »Okoli 4.30 zjutraj je topniški ogenj sovražnika dosegel svoj višek. Vsa žrela topov do največjih kalibrov so obdelovala naše postojanke z granatami. Kmalu nato je nastopilo tudi sovjetsko letalstvo. Zemlja se je tresla kakor ob potresu. Tedaj so se nenadoma pojavili na obzorju, najprej v komaj vidnih obrisih, sovjetski napadalni tanki in sicer v skupinah po trije, toda njihovo število je vedno bolj naraščalo in komaj so se prvi tanki pokazali očem v vsem obsegu, že so za njimi vstajale sence novih oklopnih vozil. Njihovo število je začelo postajati vznemirljivo, toda že so nastopile naše protitankovske baterije s svojim naglim in točnim streljanjem. Protitankovski pionirji so z ročnimi granatami in lahko premakljivimi protitankovskimi minami učinkovito podprli obrambo topniških tovarišev. Že so prve skupine sovjetskih oklopnih vozil tik pred našimi črtami imobilizirane in požgane. Tu in tam se kateri tank premetava po terenu, kakor da bi si hotel sam skopati svoj grob; napredovati ne more več. Nato so prišli na vrsto pehotni oddelki, ki so se spoprijeli na nož. Medtem pa so prišli tudi nemški napadalni tanki, ki so se začeli premikati proti sovražnim kolosom in se z njimi spoprijemati v strahovitih dvobojih.

Na začetku te sovjetske spomladanske ofenzive, poudarja nadalje nemški vojni poročevalec, se bitka okoli Harkova razvija za nas ugodno. Dejstvo je namreč, da so morali rdeči samo na majhnem pasu tega odseka pustiti na terenu nič manj ko 37 tankov. Poskus preboja naše bojne črte je bil preprečen. Nato so naše čete posegle v borbo. Naši protinapadi so bili v vseh podrobnostih proučeni in v naprej pripravljeni in tako prodirajo sedaj naši tanki proti sovražnim postojankam.

Gospodarske težkoče Sovjetske zveze

Stockholm, 18. maja. d. Angleška gospodarska revija »Economist« opozarja na nevarnost iluzij glede odporne sile Sovjetske zveze, na katero se tako radi zanašajo zavezniki. V posebnem članku se »Ekonomist« bavi z gospodarskimi težavami Sovjetske zveze, ki bodo za Moskvo postale s časom zmerom večji objekt zaskrbljenosti. List opozarja na veliko vlogo, ki jo bo igral čas. Prej ali slej se mora industrijska proizvodnja Sovjetske zveze znatno zmanjšati in v posameznih predelih nakopičene zaloge industrijskih surovim se morajo prej ali slej porabiti. Brez železnih rudnikov v Krivem Rogu in brez premogovnikov v Doneški kotlini mora vsa produkcijska kapaciteta Sovjetske zveze postati brezpredmetna, ako nima na razpolago potrebnih surovin za predelovanje. Nato sodi »Economist«, da bo letos proizvodnja sovjetske industrije dosegla svoj višek, ki pa je naslednje leto skoraj gotovo ne bo mogoče več vzdržati. Tudi velikanske izgube delovnih sil, ki jih je pobrala vojska, pomenijo za sovjetsko vojno industrijo nepopravljiv udarec. Zmerom radikalnejše omejitve v prehrani vplivajo neugodno na delavstvo v sovjetski vojni industriji. »Economist« prihaja na podlagi teh podatkov do zaključka, da se nahaja sovjetska vojna industrija pred hudimi časi in da bo prav čas postal tisti odločujoči činitelj, ki ga zavezniki v svojih načrtih mnogo premalo upoštevajo.

Seznam ameriških porazov na Pacifiku

Napad na Pearl Harbour je imel za posledico celo vrsto drugih porazov

Rim, 18. maja. s. Poveljništvo vojske in mornarice Zedinjenih držav je objavilo naslednje skupno poročilo o razvoju vojne od njenega pričetka. Poročilo tvori žalosten seznam samih porazov. Dne 7. decembra so Japonci izvršili vrsto letalskih napadov proti vojnim ladjam in pristaniškim napravam v Pearl Harbouru in okolici na Havajskem otočju. Potopljenih je bilo več vojnih ladij in nekaj hudo poškodovanih. Razen tega je bilo uničenih precejšnje število bojnih letal ameriške mornarice na različnih letališčih Havajskega otočja in porušenih mnogo stavb, vojašnic, letalskih lop in mehaničnih delavnic.

Kmalu pa napadu na Pearl Harbour so močne japonske sile bombardirale Filipinsko otočje in se tam izkrcale. Ta napad je bil v primeru vojne pričakovan in so bili iz varnostnih razlogov podvzeti razni varnostni ukrepi vojske, vključno z ojačenjem garnizije z izvežbanimi četami in modernimi vojnimi potrebščinami. Ta ojačenja so bila sklenjena že spomladi lanskega leta. Druga ojačenja so bila na poti, ko so Japonci izvršili napad, in je bilo zato sklenjeno, da se ne izkrcajo na Filipinih, temveč v Avstraliji. Ploveč v močnem spremstvu so ta ojačenja srečno prispela na avstralska tla in tvorile prve ameriške oborožene sile na tem kontinentu.

Tudi na zapadnem Pacifiku je bilo več ameriških oporišč, ki so bila zasedena z obrambnimi silami, tako na otočju Midway, Wake in Guam. Po kratkem odporu se je sovražnik polastil otoka Wake. Tudi otok Guam je padel v japonske roke. Štiri dni po japonskem napadu na Pearl Harbour sta Nemčija in Italija napovedali vojno Zedinjenim državam, kar je takoj zapletlo Zedinjene države v konflikt ogromnega obsega in jih postavilo v strateški položaj posebne vrste. Zedinjene države so takoj poslale svoje čete na izpostavljene postojanke od Aljaske do Avstralije na Pacifiku in od Islanda do južne Amerike na Atlantiku.

V prvih treh tednih vojne in v skladu z določenimi načrti je bilo skupno poslanih kakih 600.000 vojakov na posamezna bojišča, izmed katerih so se mnogi znašli na razdaljah več tisoč milj preko oceana. Druge čete so bile poslane na razne otoke, ki služijo kot oporišča na Atlantiku, na Pacifiku, na področju Panamskega prekopa in na Aljaski, medtem ko je obramba Filipinov postavljala zelo zapletena vprašanja Filipinsko otočje se je namreč spričo svojega zemljepisnega položaja v bližini Japonske in spadajoč v akcijski radij japonskega letalstva znašlo v položaju verjetnega obleganja od prvega dne konflikta dalje. Obrambni načrti, ki so bili vsako leto sproti spremenjeni v skladu z razvojem, so v primeru vojne z Japonsko domnevali japonski napad na otočje z nepri-mirno močnejšimi sovražnimi silami. Ameriška vojska na Filipinih je bila sestavljena iz določenega števila ameriških in filipinskih izvežbanih vojakov, ojačena pa s pomembnimi kontingenti vojakov filipinske vojske, izvežbane na Filipinskem otočju.

Ameriške pomorske oborožene sile na Pacifiku so tvorili rušilci, križarke, podmornice in pomožne ladje. Združene pomorske sile so bile že v prvih dneh borbe zmanjšane in prizadete zaradi izgube britanskih oklopnic »Princ of Walles« in »Repulse«. Japonci so v spremstvu močnega brodovja, ki je obsegalo oklopnice in nosilke letal, poslali na Filipine močan ekspedicijski zbor. Japoncem se je posrečilo izkrcati se na skrajnem severu in jugu otoka Luzon. Ta izkrcanja so jim omogočila, da so se polastili letališč, odkoder so lahko izvajali svoje bombardiranje na ameriška oporišča. Oporišče v Manili je postalo zaradi tega negotovo za ladje vseh vrst in ni moglo služiti niti za podmornice, zaradi česar je admiral Hart odredil umik vsega brodovja. Navzlic trdovratnemu odporu na polotoku Bataanu pod vodstvom generala Mac Arthurja je vedno bolj stiskajoči se obroč japonskih pomorskih in letalskih sil, ki so jih Japonci zbrali in vrgli v akcijo okoli otoka Luzon, zelo otežkočili oskrbo ameriških oboroženih sil z živili in strelivom. Letos januarja se je blokada že čutila in posadka na polotoku Bataanu je morala svojo prehrano skrčiti na polovico, medtem ko se je odredilo strogo varčevanje s strelivom. Z velikimi napori so skušali nadaljevati dobave tem silam, toda za vsako ladjo, ki se ji je posrečilo prebiti se skozi blokado, sta bili potopljeni najmanj dve. S časom je japonska blokada v teritorialnih vodah Filipinskega otočja postala tako huda, da so bile nadaljnje dobave povsem nemogoče. Navzlic temu so branilci Bataana vztrajali še nadaljnje tri mesece, a so se morali končno predati. Z izgubo Bataana je obramba Luzona prešla v svojo zaključno fazo. Otok Corregidor, ki leži nad vhodom v Manilski zaliv, je bil izpostavljen neprestanim letalskim napadom in topniškemu obstreljevanju. V noči na 5. maj je sovražnik izvršil uspel napad in po nekaj urah srditih borb se je trdnjava na otoku predala. Tako je japonski napad na Pearl Harbour spremenil vse ameriške izglede glede vodstva te vojne.

Ves ameriški vzhod vojno področje

Buenos Aires, 18. maja. s. Poveljnik obrambe ameriškega ozemlja na vzhodu general Hugh Drun je izjavil, da se smatra vse ozemlje ob vzhodni obali Amerike za vojno področje.

Odpor proti Angležem v Egiptu

Razburjenje zaradi aretacij pristašev bivšega min. predsednika Ali Maherja

Milan, 18. maja. d. »Gazzetta del popolo« javlja iz Carigrada, da je po aretaciji bivšega egiptskega min. predsednika Ali Maher paše v egiptskem parlamentu kasneje izginil tudi rektor egiptske teološke fakultete, šejk el Maraghi. Ker velja rektor egiptske teološke univerze za duhovnega voditelja vsega arabskega sveta, je njegov primer zbudil v vseh središčih islama od Meke do Teherana veliko razburjenje. Poslednja žrtev britanskih mahinacij v Egiptu pa je guverner Aleksandrije Mohamed Husein paša, ki je bil razrešen svojih službenih dolžnosti, ker velja za vdanega prijatelja egiptske kraljevske hiše. Mohamed Husein paša je leta 1927. spremljal egiptskega kralja Fuada na njegovem potovanju po Evropi. Kralj Faruk je Mohameda Huseina imenoval za pašo in se je večkrat obrnil nanj kot na svojega svetovalca. Podtalno vrenje v krogih egiptskih nacionalistov zaradi aretacije Ali Maher poše postaja zmerom bolj opazno.

Carigrad, 18. maja. Afera bivšega egiptskega predsednika vlade Ali Maherja ne poteka tako gladko, kakor so želeli Nahas paša in njegovi britanski varuhi. Razburjenje zaradi Maherjeve aretacije je med egiptskimi nacionalisti izredno veliko in se njegovi odmevi kažejo v vsem islamskem svetu na Bližnjem vzhodu.

Zatrjevanje Nahas paše, da je dal zapreti Ali Maherja v zlato kletko, ni prav nikogar pomirilo, kajti takoj po aretaciji bivšega šefa kraljevega kabineta so bile izvršene še nadaljnje aretacije In ker so vse te aretirane osebe bile vedno blizu dvora in veljajo za sodelavce kralja Faruka, se vedno bolj razširja v javnosti mnenje, da hoče Nahas paša izvršiti državni prevrat v korist Mohamedu Aliju, bivšemu odstavljenemu dozdevnemu nasledniku na prestolu.

Poslednja žrtev britanskega pritiska, ki mu verno služi Nahas paša, je postal guverner Aleksandrije, Mohamed Husein paša, ki je bil odstavljen 20. aprila t. l. Tudi on je bil zelo blizu kraljevski družini. Leta 1927 ga je pokojni kralj Fuad izbral za svojega spremljevalca na potovanju po Evropi. Po povratku je bil imenovan za dvornega ministra in je na tem mestu ostal do smrti kralja Fuada. Novi kralj Faruk ga je imenoval za pašo in se je večkrat zatekel k njemu po nasvete, dobro vedoč, da velja za enega najbolj zvestih tolmačev očetove volje. Namesto Mohameda Huseina paše je bil imenovan za vojaškega in civilnega guvernerja Aleksandrije Abdel Kalak Ahasuna bej, ki velja za enega izmed eksponentov vafdistične klike, ki hočejo spremeniti Egipt v britansko kolonijo.

Največje vznemirjenje v Egiptu in v vsem muslimanskem svetu pa so povzročili glasovi o rektorju teološkega vseučilišča Ahzar, El Maragiju. Kaj se je zgodilo z njim? Ali je jetnik, ali je konfiniran ali pa celo umorjen. V inozemstvu je bila objavljena vest o njegovi aretaciji, toda po informacijah, ki so jih zbrali iz raznih virov, ta vest doslej ni bila potrjena. Zato o njegovi usodi ni mogoče reči za sedaj nič. Gotovo je samo to, da je na dan aretacije Ali Maherja tudi Maragi izginil in da odtlej ne vedo ničesar o njem. Ta skrivnost o njegovi usodi pa močno odmeva v vsem arabskem svetu in v vseh glavnih muslimanskih središčih. Tudi iz Teherana prihajajo vesti o naraščajočem vznemirjenju, ki bi moglo zavzeti značaj pravega upora, če bi bile vesti o njegovi tragični usodi potrjene. El Maragi velja namreč za duhovnega voditelja vsega muslimanskega sveta, kajti vseučilišče El Ahzar daje na leto nešteto doktorjev muslimanske teologije, ki odidejo po vsem muslimanskem svetu.

Medtem se nam je posrečilo prejeti direktno iz Egipta zapisnik seje poslanske zbornice z dne 20. aprila, na kateri so razpravljali o aferi Alija Maherja. Zbornična dvorana je bila omenjenega dne polna občinstva, medtem ko je mnogo poslancev izostalo, ker se niso hoteli vmešavati v to mučno zadevo. Poslanec Abdel Salam, bivši guverner Kaira, je vložil o zadevi interpelacijo, ki podaja zgodovino poslednjega ministrstva Alija Maherja paše, čigar namen je bil, sodelovati z Angleži v okviru obstoječih pogodb. V primeru nesoglasja, do katerega je večkrat prišlo, pa je Ali Maher strogo ščitil samo interese Egipta. Končno je prišlo do odkritega spora zaradi vprašanja proglasitve Kaira za odprto mesto. Pogajanja so se vodila dva meseca, dokler ni Velika Britanija poslala note, zaradi katere je Ali Maher paša odstopil. Angleži so zahtevali od njegovega naslednika Hasana Sabrija paše, da s kakršnim koli sredstvom odstrani Ali Maherja. Enako zahtevo so postavili tudi Huseinu Sirriji paši, ki je bil zato, da se nekaj podvzame proti Aliju Maherju, vendar pa ni nikdar izdal ukaza o njegovi aretaciji. To so po mnenju poslanca pravi razlogi aretacije Alija Maherja.

Poslanec je nadalje pripovedoval podrobnosti o dogodkih, ki so dovedli neposredno do aretacije. Ko je Nahas paša prevzel oblast, se je Ali Maher mudil na svojem posestvu nad mesec dni, nakar je za 7 dni prišel v Kairo. Nahas paša je želel govoriti z njim in tako sta se sestala v hotelu »Mena house«. Nahas paša je tedaj Aliju Maherju svetoval, naj iz razlogov, ki mu jih ne more zaupati, zapusti državo, Ali Maher pa je hotel vedeti za razloge svojega pregnanstva, nakar mu je Nahas paša odgovoril: Imam zelo obsežna poročila proti vam. V tem primeru, je odgovoril Ali Maher, zahtevam, da me sodi vojaško sodišče ali pa tudi vafdistično sodišče. Ker je Nahas paša to odklonil, je Ali Maher izjavil, da ni niti najmanj pripravljen odreči se svoji osebni svobodi in pri tem je tudi ostalo. Po tem razgovoru je ostal Ali Maher še kakih 10 dni v Kairu, ne da bi ga bil kdorkoli nadlegoval, po povratku na svoje posestvo pa ga je nekega dne telefonsko pozval Nahas paša, ki mu je dejal, da je zvedel, da je bil nekega dne v Aleksandriji. Kmalu nato je oddelek policije obkolil posestvo Alija Maherja, kateremu je poveljnik policijske straže dejal, da ima ukaz preprečiti mu odhod s posestva in sleherno zvezo z zunajim svetom.

Ali Maher je mislil, da gre za zmoto in je vprašal vojaškega guvernerja v Aleksandriji, kaj je s to stvarjo, vojaški guverner pa mu je povelje samo potrdil. Spričo tega postopanja je Ali Maher vzrojil in prišel v Kairo, da bi predložil senatu, čegar član je bil, svojo zadevo. Podvržen je bil strogemu nadzorstvu in policija mu je skušala celo zabraniti dostop do parlamenta, vendar pa je prišel v zbornico in tam razložil svojo stvar. Pismo, ki ga je naslovil na parlament, pa ni bilo prečitano. Nahas paša ni hotel reči niti besede, a med tem je policija obkolila parlament in Ali Maher je bil aretiran.

Interpelant je svojo interpelacijo zaključil z ugotovitvijo, da je bila s tem postopkom hudo kršena ustava. Po govoru nacionalističnega poslanca, ki je vložil interpelacijo je govoril o zadevi Nahas paša, za njim pa so se zvrstili kot govorniki različni nacionalistični poslanci in poslanci vafdistične večine. Po petih urah razprave je bila seja prekinjena in odgodena. (»Piccolo«.)

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega Zbora

glede na Razglas z dne 24. aprila 1942-XX

dajeta na znanje:

V noči na 12. in 13. tega meseca so v kraju Zagradec nekateri komunisti ugrabili dva moška in dve ženski, državljane slovenske narodnosti.

14. tega meseca zjutraj so blizu Mirne peči nekateri teroristi obstreljevali potniški vlak na progi Novo mesto—Ljubljana ter težko ranili enega državljana slovenske narodnosti.

14. tega meseca zjutraj so drugi komunisti v sabotažne svrhe zažgali neko žago.

V smislu Razglasa z dne 24. aprila t. l. in ker je potekel določeni čas, ne da bi bili odkriti storilci zgoraj imenovanih zločinov, je bila odrejena ustrelitev 6 oseb, ki so zanesljivo krive terorističnega in komunističnega delovanja.

Ustreljene so bile danes ob 6.30.

Ljubljana, 16. maja 1942-XX.

General Poveljnik	**Visoki komisar**
XI. Armadnega zbora	**za Ljubij. pokrajino**
Mario Robotti	**Emilio Grazioli**

Gospodarska nezlomljivost Japonske

Tokio, 18. maja. (Domel.) »Japan Times and Advertiser« se bavi s težko zmoto zaveznikov, da bi bilo mogoče zlomiti gospodarsko odpornost Japonske. List pripominja, da je večina zavezniških voditeljev slepa, ko verjame, da bi bilo mogoče Japonsko uničiti na gospodarskem področju. Zavezniki so storili strašno napako, ko so Japonsko zapletli v vojno, ki je sploh ne more zgubiti. Sam profesor gospodarskih ved na angleški univerzi v Liverpoolu je v nekem svojem spisu potrdil gospodarsko trdnost Japonske in ta mož je dobro vedel, kaj govori, ker je mnogo let pohajal v japonske šole in napisal mnogo knjig o Japonski, iz katerih veje njegovo globoko poznanje japonskih razmer. Profesor Alen, kakor se imenuje angleški poznavalec japonskih razmer, je 29. aprila v glasilu britanskega poslaništva v Stockholmu »News From Britain« napisal, da gospodarski nedostatki Japonske nikoli ne bodo zlomili, kakor si žele mnogi Angleži in Američani. Alen piše, da ima Japonska sama močno vojno industrijo, ki jo je v silnem napredku napravila docela neodvisno od tujine, krije pa tudi vse svoje potrebe izdelkov iz železa in jekla, strojev, električnih aparatov in letal, dočim kaže japonska kemična industrija upoštevanja vreden napredek. Kar se tiče drugih industrij, zadostujejo njihovi proizvodi za vse domače potrebe in za potrebe prebivalstva v japonskih kolonijah ter za vzdrževanje sedanjega življenjskega standarda prebivalstva navzlic njegovemu naglemu naraščanju. Kar se tiče vodilnih osebnosti, izjavlja profesor Alen, ima Japonska dovolj vseh vrst strokovnjakov. Ker torej Japonske ni mogoče poraziti z gospodarsko vojno, — trdi angleški profesor, — ostaja zaveznikom le še upanje, dobiti vojno z Japonsko s pomočjo direktnih vojaških akcij Ako ta sredstva ne bi rodila uspeha, zavezniki vojne z Japonsko sploh ne morejo dobiti. Kakšen pa je uspeh direktnih vojaških in mornariških akcij zaveznikov, je bilo zadnji čas že ponovno dovolj jasno izpričano. Pokazalo se je, da zavezniki niso za borbo z Japonsko. Ves potek dosedanje vojne je bila ena sama neprekinjena manifestacija japonske premoči v borbi.

Reorganizacija japonske trgovine

Tokio, 18. maja. d. Kakor je bilo že kratko objavljeno, namerava japonsko trgovinsko ministrstvo izvesti temeljito reorganizacijo japonske nadrobne trgovine. O tem vladnem načrtu je japonsko ministrstvo za trgovino in industrijo objavilo nekaj nadaljnjih podrobnosti, iz katerih je razvidno, da bo v skladu z zahtevami vojnega gospodarstva v bodočnosti zaprtih večje število trgovin, ki se bavijo z nadrobno prodajo blaga. Na ta način se bo lahko mnogo delovnih sil mobiliziralo za delo v podjetjih japonske vojne industrije in v industrijskih podjetjih, ki so življenjske važnosti v okviru vojnega gospodarstva Pri rekrutiranju uradništva za vojno-industrijska podjetja iz vrst bivših trgovinskih nameščencev se bodo v prvi vrsti upoštevali svojci vojakov na fronti.

Gospodarski sporazum med Japonsko in Indokino

Tokio, 18. maja. d. V Tokiju je bila sklenjena med japonsko vlado in upravo Francoske Indokine pogodba, ki določa način izmenjave blaga med obema deželama do konca letošnjega leta. Pogodba je bila sestavljena na osnovi sedaj veljavne trgovinske pogodbe med Japonsko in Francosko Indokino.

Poostreno nadzorstvo nad Židi v Franciji

Pariz, 18. maja. d. V razgovoru z dopisnikom lista »Cri du peuple« je francoski generalni komisar za židovska vprašanja Darquier Pellepoix napovedal osnovanje posebnih policijskih oddelkov, ki jim bo poverjeno samo nadzorstvo nad Židi v Franciji. Pellepoix je naglasil, da bo pričel energično izvajati zakone, ki urejajo židovsko vprašanje. Naglasil je, da ne bo osnove obravnavanja židovskega problema tvorilo v bodoče plemensko, marveč versko vprašanje. Kot nalogo bodoče policije je generalni komisar za židovska vprašanja označil odkrivanje in preprečevanje židovskih zarot, ki so na vseh področjih naperjene proti skupnosti francoskega prebivalstva.

Aretacije Židov v Rumuniji

Bukarešta, 18. maja. s. Policija v Bukarešti je aretirala več Židov, ki se niso javili oblastem za vpis v sezname delovne službe navzlic ponovnim uradnim opozorilom. Glede na te aretacije je policija odredila, da bodo Židje, ki se ne bodo javili v delovno službo, takoj deportirani v Transnistrijo.

Gospodarstvo

Delovanje oddelka za industrijske delojemalce pri Pokrajinski delavski zvezi

Oddelek industrijskih delojemalcev pri Pokrajinski delavski zvezi je začel poslovati 12. septembra pret. leta ter je usmeril svoje delovanje v naslednje glavne smeri: organiziranje delojemalcev industrijskih strok, spopolnitev socialne zakonodaje, zboljšanje gmotnega položaja in zaščite delojemalcev potom sklenitve kolektivnih pogodb.

Upravni odbor, ki mu predseduje predsednik Pokrajinskega sindikata delojemalcev tiskarske in papirniške stroke Erjavec Alojz, je imel v tem času 7 sej, na katerih je dajal smernice za delovanje včlanjenih sindikatov in se bavil zlasti z vprašanjem sklepanja kolektivnih pogodb. Glavna smernica upravnega odbora je bila, da naj se v bodoče ne sklepajo kolektivne pogodbe za posamezne obrate ali posamezne kraje, marveč naj se skušajo skleniti pogodbe, ki bodo veljale za stroke in za območje Ljubljanske pokrajine. Glede organiziranja sindikatov je zavzel stališče, da naj se najprej organizirajo sindikati v Ljubljani sami, nato pa naj se razširi delovanje sindikatov na podeželje z ustanavljanjem občinskih sindikatov.

Poleg pismenih vezi z včlanjenim delavstvom in rednega obveščanja članstva o važnejših spremembah, je obdržaval oddelek tudi osebne vezi s članstvom na 48 sestankih v Ljubljani in podeželju.

Organizacija oddelka

V okviru oddelka je sedaj organiziranih že 12 sindikatov s 15 skupinami in sicer: 1. Sindikat delojemalcev **tiskarske in papirniške** stroke (3 skupine: skupina tiskarniških, skupina papirniških delojemalcev in skupina faktorjev). 2. Sindikat delojemalcev **kemične stroke** (2 skupini: kemični in usnjarski delojemalci); 3. Sindikat delojemalcev **stavbne** stroke (4 skupine: stavbni, dimnikarski, soboslikarski in pleskarski ter kamnoseški delavci); 4. Sindikat industrijskih nameščencev; 5. Sindikat delojemalcev oblačilne stroke (4 skupine: krojači, čevljarji, šivilje in modistke); 6. Sindikat delojemalcev rudarske stroke; 7. Sindikat delojemalcev lesne stroke; 8. Sindikat delojemalcev kovinske stroke; 9. Sindikat delojemalcev elektrarn, plinarn in vodovodov; 10. Sindikat delojemalcev prevozne in prometne stroke (2 skupini: cestni železničarji in šoferji); 11. Sindikat delojemalcev tobačne stroke; 12. Sindikat strojnega osebja.

V teku so pripravljalna dela za ustanovitev sindikata živilske in tekstilne stroke, nadalje skupin delavstva v kamnolomih, pečarskih pomočnikov, godbenikov, mizarskih pomočnikov, žagarskega delavstva in delavstva opekarn.

Oddelek je začel sedaj ustanavljati po deželi občinske sindikate ter pridejo v prvi vrsti v poštev občinski sindikati rudarjev, strojnega osebja, lesnega, stavbnega in usnjarskega delavstva.

Zaščita delojemalcev s kolektivnimi pogodbami

Oddelek industrijskih delojemalcev je od svoje ustanovitve sklenil 8 pogodb, ki veljajo za vso stroko in za območje Ljubljanske pokrajine in sicer za stavbno, knjigoveško, pleskarsko in soboslikarsko, mizarsko, kleparsko in montersko, za kamnoseško stroko in za žagarsko in usnjarsko industrijo, nadalje 5 pogodb za posamezna podjetja (za rudnike TPD Kočevje, Št. Janž, Otočec, Belo Krajino, in kemično tovarno Moste) in 3 dodatke k pogodbam (za tovarno Saturnus, za dimnikarsko stroko v Ljubljani in za Združene papirnice Vevče, kjer je izdalo končno razsodbo razsodišče). V teku je še večje število mezdnih gibanj, in sicer za opekarniško industrijo, čevljarsko stroko, modistke, šivilje, faktorje, rudnik Jugoruda Orle in rudnik Gorenja vas. Pred razsodiščem pa se nahaja spor v krojaški in tiskarski stroki.

V kratki dobi je uspelo razširiti kolektivno zaščito delojemalcev zlasti v obrtniških strokah, kjer preje pogodbe sploh niso obstojale in so bili delovni pogoji povsem neurejeni. Poleg izdatnega zvišanja mezd je odsek dosegel še točnejše izvajanje določb socialne zakonodaje, v več podjetjih in strokah zajamčil delavstvu službene obleke ter končno z dvema pogodbama zasigural delavstvu plačane letne dopuste.

Intervencije

Delojemalci se obračajo osebno in pismeno na Pokrajinsko delavsko zvezo za zaščito, nasvete in pojasnila. Še vedno so zelo pogosti individualni spori zaradi kršitve obstoječe socialne zakonodaje. Večina sporov predstavlja kršitev obrtnega zakona (odpovedni roki, bolniški tedni, neizplačilo odškodnin vajencem po enem letu učenja). Nadaljnji spori izhajajo iz neupoštevanja zakona o zaščiti delavcev (nadurno delo, nočno delo žensk, zaposlitev vajencev preko določenega časa) ter kršitev kolektivnih pogodb. Zelo številna so tudi posredovanja radi kršitev določb poselskega reda (nepravilne odpovedi, nepriznanje prostega časa, nepravilen postopek v primeru bolezni).

V zadnjem času vrše že večino posredovanj sindikati sami, vendar je urad Pokrajinske delavske zveze kljub temu v času od svojega obstoja izvršil 168 osebnih posredovanj iz gradbene stroke (uspešno zaključeno 114), 26 iz gostinske stroke (20), 37 za hišno gospodinjske posle (28), 14 za vajence (8) in 56 iz raznih strok (52), skupaj 301 posredovanj, od tega uspešno zaključenih 222. Veliko posredovanj je izvršila PDZ tudi pri posameznih podjetjih zlasti, da se prepreči redukcija delavstva ter odstranijo razni spori. Rešen je bil večji spor pri podjetju Kotnik, opekarni na Vrhniki, preprečen predčasen odpust 60 delavcev pri javnih delih mestne občine, uvedena je zaposlitev grafičnega delavstva v turnusih v večini grafičnih podjetij in dosežena zaposlitev vseh dimnikarskih pomočnikov v Ljubljani.

Poleg posredovanj, ki smo jih navedli, je imela PDZ dnevno posla z dajanjem nasvetov in pojasnil delojemalcem, kako pridejo najhitreje do svojih pravic. Enako je s pravilnimi pojasnili preprečila marsikateri spor, ki bi nastal, ker si je delojemalec napačno tolmačil predpise.

Pojasnila k racionirani prodaji tekstilnih izdelkov

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino je izdal okrožnico z dne 4. maja z raznimi pojasnili k racionirani prodaji tekstilnih izdelkov. S te okrožnice posnemamo naslednje:

Lahek *»linon« za ženske obleke* v širini izpod 100 cm in v teži izpod 100 gr po tekočem metru spada med »ostale tkanine (poletne vrste)«, navedene v seznamu točk pod 2/a tabele V. in se računajo 4 točke za tekoči meter.

Tudi *tipizirana tkanina merinos* tipe 12, kategorije D, spada med »ostale tkanine« (postavka 2, tabele V). *Tipizirana tkanina za moške obleke* tipe Ia, kategorije D, spada v V. skupino pod postavko 1/2b.

Gladke pletene tkanine se morajo smatrati kot pletenina.

Domači čevlji, pri katerih se pri podplatih ali gornjih delih uporablja regenerirano usnje, regenerirana guma ali njih nadomestki, so racionirani.

Ker se *žametne tkanine za gornje dele čevljev* lahko uporabljajo tudi v druge namene in niso take tkanine upoštevane pri tabeli B izdelkov, ki niso vezani na izkaznice, zato morajo osebni potrošniki pri nakupu takih tkanin uporabiti osebno oblačilno izkaznico. Industrijci in obrtniki, ki uporabljajo tako tkanino za izdelovanje *racioniranih čevljev,* morajo pri nakupu oddati točke, ki jih odvzamejo kupcu čevljev, ali nabavnice, izdane od Trgovinske in industrijske zbornice. Industrijci in obrtniki, ki rabijo tako tkanino za izdelovanje *racioniranih* čevljev, pa morajo pri nakupu oddati posebne nabavnice, ki si jih oskrbijo po zato veljavnih določilih.

Tipizirane tkanine C/1, D/1 in D/64 spadajo med volnene in tipizirane volnene tkanine iz postavke 1/2a (16 točk za meter) medtem ko spada tipizirano blago C/15 v postavko 1/1a (8 točk za meter).

Tkanine krznenega tipa se uvrščajo med »volnene ali tipizirane tkanine« in se število točk določa po teži.

Letni kazaki, izdelani iz običajnih tkanin za osebno perilo, spadajo med srajce s kratkimi rokavi po postavki 10, tabele I. **Zimski kazaki** pa se obravnavajo kot pletenine, če so izdelani iz pletenega blaga, ali pa kot jopiči (postavka 2), če so izdelani iz tkanine (napravljene na statvah s čolničkom).

Popelin v teži do 95 g na tekoči meter in v širini v 75 do 80 cm, se smatra za tkanino za osebno perilo (postavka 4, tabele V), medtem ko spada težji popelin med »tkanine za dežne plašče ali gabardin« po postavki 6, tabele V (12 točk). Popelin v širini 140 cm se vedno smatra kot tkanina za dežne plašče, ker je po teži (280 do 290 g na meter) neprimeren za napravo perila. Moleton pa je vključiti med tkanine za osebno perilo po postavki 4, tabele V.

Gospodarske vesti

= **Izvoz madžarske živine v Italijo.** Kakor smo že poročali se mudita v Rimu ravnatelj madžarske družbe za izvoz živine in ravnatelj madžarske ustanove za izvoz zaradi pogajanj s pristojnimi italijanskimi oblastmi o povečanju izvoza madžarske živine v Italijo. V tej zvezi poročajo zlaj iz Budimpešte, da pripravljajo v Novem Sadu z gradbenimi stroški 1.2 milijona pengov veliko klavnico, ki je predvidena kot centrala za izvoz mesa iz Madžarske v Italijo. Ta klavnica bo imela tudi vzporedne obrate za predelavo odpadkov in bo še v letošnjem letu pričela obratovati.

= **Občni zbor Ljubljanske borze.** V nedeljski številki smo poročali, da je sklican 17. redni občni zbor Ljubljanske borze za blago in vrednote. Po tiskovni pomoti je bil kot dan občnega zbora naveden 16. maj, dejansko pa je občni zbor sklican za 30. maj ob 16., in sicer v borznih prostorih v Trgovskem domu, Gregorčičeva 27.

= **Italijanski avtomobili na Madžarskem.** Po madžarski statistiki je bilo lani na Madžarskem registriranih 1651 novih osebnih avtomobilov (prejšnje leto 4505) in 594 novih tovornih avtomobilov (988). Nazadovanje števila registriranih novih avtomobilov je posledica omejitev, ki jih zahteva vojna, ki je na drugi strani imela za posledico, da se je povečalo število registriranih novih motociklov od 770 v prejšnjem letu na 1699 v lanskem letu. Med registriranimi novimi osebnimi avtomobili je bila lani na prvem mestu znamka Fiat z 251 avtomobili (prejšnje leto 90), na drugem mestu pa znamka Opel z 234 avtomobili (1201). Od novo registriranih tovornih avtomobilov jih je bilo največ znamke Opel, namreč 134 (320).

= **Bolgarske terjatve do bivše Jugoslavije.** O priliki trgovinskih pogajanj, ki so bile prejšnji teden med Nemčijo in Bolgarijo v Sofiji, je bilo urejeno tudi vprašanje bolgarskih terjatev nasproti bivši jugoslovanski državi. Te terjatve, ki izvirajo iz raznih državnih dobav, so bile svoj čas prijavljene v višini 60 milijonov levov.

= **Na Hrvatskem je dovoljen uvoz samo z uvoznim dovoljenjem.** Že lani v septembru je bil na Hrvatskem izdan predpis, da se dovoli carinjenje uvoznega blaga samo na podlagi uvoznega dovoljenja. Ker pa tega načela ni bilo mogoče takoj v celoti uveljaviti, so bile začasno priznane izjeme za določene vrste blaga in je bil predpis o izjemah podaljšan od meseca do meseca. Sedaj pa opozarja hrvatsko trgovinsko ministrstvo, da te izjeme ne bodo več podaljšane in se z 31. majem ukine carinjenje vseh pošiljk, za katere ne bi bilo predloženo uvozno dovoljenje. Ta uvozna dovoljenja izdaja izključno trgovinsko ministrstvo.

Obnovite naročnino!

Saradzoglu o turških odnosih s Sovjetsko zvezo

Bern, 18. maja. Agencija DNB poroča iz Ankare: Iz dobro poučenega vira se doznava, da je turški zunanji minister Saradzoglu na zadnjem zasedanju turške republikanske narodne stranke podal nekaj izjav o turško-sovjetskih odnosih. Saradzoglu je dejal med drugim, da ga je sovjetski veleposlanik Vinogradov v nedavnem razgovoru opozoril na pomoč, ki jo je Turčiji nudila Sovjetska zveza v času Kemalove vlade. Veleposlanik je izrazil mnenje, da bi mogla Sovjetska zveza pričakovati hvaležnost Turčije, namestu tega pa mora ugotoviti, da želi večina turškega naroda razpad Sovjetske zveze. Saradzoglu je na vse to odgovoril, da je krivda moskovske politike, ako so v turško-sovjetskem odnosu nastale v zadnjem času motnje. Vse to je turški zunanji minister odkrito obrazložil sovjetskemu veleposlaniku in ga opozoril, da je zaradi prehoda sovjetskih vojakov na turško ozemlje prišlo v zadnjem času do nekaj incidentov na turško-sovjetski meji. Turčija je proti temu energično protestirala, kakor je protestirala tudi proti dejstvom, da so sovjetska letala večkrat preletela turško ozemlje.

Turški zunanji minister je nadalje poslancem izjavil, da so Angleži v zadnjem času razširili propagandno vest, po kateri naj bi bilo mogočno angleško brodovje zapustilo Gibraltar v smeri proti vzhodnemu Sredozemlju z nalogo, da takoj nastopi, ako bi Turčija napadla v sporazumu z velesilami osi Sovjetsko zvezo. Ta izjava turškega zunanjega ministra je po pričevanju neke priče povzročila smeh pri vseh poslancih narodne stranke.

Saradzoglu je končno izjavil: Kakor se doznava iz dobro poučenih virov, so odnosi med Turčijo in Nemčijo izredno prisrčni. (»Corriere della Sera«)

Vmešavanje Litvinova v ameriško pravosodje

Rim, 18. maja. s. Sovjetski veleposlanik v Washingtonu Litvinov je po navodilih iz Moskve napravil energičen korak pri vladi Zedinjenih držav, zahtevajoč osvoboditev generalnega tajnika ameriške komunistične stranke Earla Browiera, ki je že 14 mesecev v zaporu, ker ga je ameriško sodišče zaradi ponarejanja potnih listov in prevratnih dejanj obsodilo na štiri leta strogega zapora. Ameriška vlada je najprej odgovorila, da je sodbo izreklo redno sodišče in da zato vlada nima pravice razveljaviti razsodbe. Vlada bo skušala najti možnost za revizijo procesa.

Veleposlanik Litvinov pa je po nadaljnjih navodilih iz Moskve ponovno osebno posredoval pri predsedniku Rooseveltu in izrazil Stalinovo željo, naj bi se Browier takoj izpustil na svobodo, češ, da ne more biti kaznivo v Zedinjenih državah izpovedovanje politične ideje naroda, ki je zaveznik ameriškega naroda. Litvinov protest je moral biti zelo energičen, kajti Roosevelt je odredil takojšnjo izpustitev Browiera, čeprav ni v zgodovini predsednikov Zedinjenih držav nobenega podobnega primera poseganja v pravosodje po redni obsodbi. Bela hiša pa je utemeljila ta svoj ukrep z razlogi notranje sloge in spoštovanja do zavezniške Rusije, katere režim je oni, zaradi katerega je bil Browier obsojen.

To dejstvo je zbudilo v mnogih severnoameriških krogih zelo mučen vtis in je vznemirilo zlasti sodne kroge, ki vidijo v tem nevarne primer za bodoče. Ako je Roosevelt že hotel zadovoljiti Stalina, naj bi Browiera pomilostil, ne pa prekinil izvršitve sodbe. Toda znano je, da se je pomilostitvi energično upri veleposlanik Litvinov, ki je zagovarjal stališče, da izpovedovanje komunističnih idej ne more danes ameriško sodstvo smatrati za zločin proti državi.

Boljševizacija angleškega šolstva

Rim, 18. maja. s. V Londonu se na vseh področjih javnega življenja kaže vedno večja angleško-boljševiška vzajemnost. Sedaj so na vrsti otroci. Učenci sovjetske šole v Londonu so namreč sprejeli obisk nad tisoč londonskih otrok, ki so prinesli s seboj pozdrave svojih šol in igrače za ruske otroke. Sovjetski otroci so bili pri tem sprejemu oblečeni v kroje komunistične stranke, medtem ko so številni angleški otroci nosili skavtsko obleko. Sovjetski ljudski komisar za vzgojo Potemkin je ob tej priliki poslal posebno poslanico iz Moskve.

Ugotovitve ljudskega štetja v Krakovu

Berlin, 18. maja. d. Iz Krakova poročajo, da so pri ljudskem štetju ugotovili, da šteje glavno mesto generalne gubernije 24.800 prebivalcev nemške narodnosti, dočim je bilo l. 1933 med 200.000 prebivalci Krakova samo 500 Nemcev. Mestni svet v Krakovu, ki je v nasprotju z občinskimi sveti v drugih mestih generalne gubernije docela nemški, se bavi z načrtom, da bi se središče Krakova rezerviralo izključno le za nemško prebivalstvo. Za preostale Žide, ki štejejo približno 18.000 duš, je bil na nasprotnem bregu reke Visle organiziran poseben židovski okraj. V bodoče bodo Židje v svojem mestnem okraju še bolj strogo ločeni od ostalega krakovskega prebivalstva.

„Sovražnik"

Po več ko enoletnem odmoru bodo pričeli Novomeščani gledališko sezono s krstno predstavo drame sodobnega italijanskega dramatika Guglielma Giannin ija »Sovražnik« v prevodu Bogdana Pušenjaka.

Guglielmo Giannini je med najrodovitnejšimi italijanskimi dramatiki. Ko piše eno dramo, že misli na drugo. V zadnjih letih je napisal kar 50 gledaliških iger, od katerih jih je bilo že 40 uprizorjenih. Kakor so vsebinsko izredno pestra vsa njegova dela, tako je tudi pester njegov življenjepis. Kljub izrednemu pisateljskemu daru niso starši hoteli kaj slišati o umetniški karieri svojega sina Po stari rodbinski tradiciji so ga hoteli izšolati za trgovstvo in so ga poslali na visoko trgovsko akademijo. Vendar je Giannini kmalu pustil šolo, nakar so ga starši poslali v službo V teku kratkih let je služboval pri največjih italijanskih tvrdkah: pri zavarovalnicah kakor pri prekooceanskih špedicijskih podjetjih, bankah in gradbenih podjetjih. Toda vedno je bil Giannini z vso dušo le novinar, ki je marljivo sodeloval pri skoraj vseh napoljskih listih in revijah, dokler ni bil ob pričetku italijansko-turške vojne vpoklican pod orožje. Vojak je ostal do konca svetovne vojne.

Kot demobiliziran inženjerski častnik se je v 28. letu hotel posvetiti kinematografski umetnosti. V tem je tudi uspel in se je v filmu zelo uveljavil kot režiser, inscenator in kot prevajalec. Leta 1929. pa se je po nekaterih njegovih prav uspelih dialogih za tedaj se porajajoči zvočni film posvetil gledališki umetnosti. Izprva je pisal le krajša gledališka dela v napoljskem dialektu in operetne librete, med katerimi je posebno »Izgubljena žena«, ki jo je spisal skupno z velikim italijanskim pisateljem Guglielmom Zorzijem in jo je uglasbil Giuseppe Pietri, ponesla njegovo ime tudi na tuje. Njegovo prvo večje delo »Nebotičniki« je doseglo v Rimu v Orfejskem gledališču prodoren uspeh, saj je bilo vprizorjeno kar 90krat zaporedoma in je od tu nastopilo svojo zmagovito pot po vsej Italiji. Ta njegov uspeh ga je šele prav opogumil in napisal je dolgo vrsto gledaliških del, ki so skoraj vsa doživela velik uspeh, to posebno: »L' Anonina Roylott«, »Eva in Vetrina«, »Il Tredicesimo Furfante«, »Lo schiavo impazzito«. »I rapaci«, »Mimosa«, »Mani in Alto«, »Machio e Femmina«, »L' uomo delle caverne«, »La sera del Sabato«, »La Miniera«, »Tempesta«, »Ritratto d'Ignoto«, »Ti voglio tanto bene«. »Il Delitto di Lord Arthur Savile«, »Eli Eterni Innamorati«, »La legge«, »Il Castello di Bronzo«, »La Belva«, »Supergiallo«, »L' ombre del Magnifico« in »Il Nemico«.

»Sovražnik« je prav velika dramatska stvaritev, večja sicer po svoji zunanji spretni gradnji kakor po notranji vsebinski vrednosti. Tudi sama vsebina kljub vsemu sicer strahotnemu dogajanju ni prepletena kakor običajno z ropi, umori ali drugimi romantičnimi kriminalnimi navlakami, ampak nasprotno, z dogajanjem, ki zaradi svoje večne skrivnostne koprene še vedno najbolj privlači občinstvo: z vohunstvom. Osrednji lik vsega dogajanja je 25letni knjižničar Julij Stilius, nezakonski sin tovarnarjeve žene Silve Harle, ki je med obiskom neke tuje vojaške misije postala ljubica visokega tujega častnika; sad te prepovedane ljubezni je Julij. Kmalu za mladostno zablodo se je poročila z bogatim tovarnarjem, ki je prav vestno skrbel za Julijevo vzgojo, seveda daleč od matere. Zaradi izredne nadarjenosti je Julij po dovršenih študijah postal znamenit novinar in je bil poslan v Indijo, kjer je pa hudo obolel. Vsa zaskrbljena je Silva pregovorila svojega moža, da je sprejel Julija v svojo hišo kot knjižničarja. Razen nje in njenega moža nihče in celo Julij sam ni vedel za svoj pravi rod. In tu se pričenja vsa pretresljivost drame. Pogosto shajanje Julija s Silvo ju napravi v ljudskih očeh za ljubimca in prav v trenutku, ko hoče Silva na enem izmed pogostih sestankov razkriti Juliju skrivnost njegovega rojstva, se zgodi v hiši umor. Umorjen je Julijev služabnik, morilec je neznan! Na kraj umora prihiti policija, sum se zgosti na Julija in Silvo, o katerih sodijo, da so med njima grešni odnosi, in na nekega vrtnarja. Ali je morda ta morilec? Že vse kaže nanj in ko hoče ob koncu prvega dejanja vse priznati, poči strel in vrtnarju so za večno zamašena usta.

S tem se drama še bolj zaplete Spet se zgoščuje sum na Silvi, ki prihaja v protislovja, kar pride vest, da je njen mož zbežal. Torej je on morilec? In medtem, ko skušamo razjasniti nedovoljene odnose med Silvo in Julijem in zaskrbljeni gledamo, kako oba teptata sveto zakonsko vez, doseže dramatska razgibanost višek. Na vprašanje policijskega nadzornika, ali še vedno zanika, da je Julijeva ljubica, Silva vpričo svojega sina obupno vzklikne: »Ljubica, kakšna ljubica! On, Julij, je moj sin! Moj ubogi otrok, tega ne bi smel nikoli zvedeti! Toda ogabnih sumničenj nisem mogla več prenašati!«

S tem priznanjem in prav posebno še s povratkom tovarnarja Harleta izgubimo vsako upanje na razjasnitev skrivnostnih zločinov. Dramatična razgibanost se v tretjem dejanju še stopnjuje od prizora do prizora. Nepozabna je pretresljiva Harletova izpoved: »Žensko so kljub prirojeni krutosti ob gotovih prilikah iskrene kakor otroci, če kaj zagrešijo, one se ne brigajo za pol, ki jo s tem prizadevajo. Njim je dovolj, da se izpovedo pred poroko in s tem so si po njih pameti že dovolj oprale vest in roke. Morale pa bi se nam izpovedati še prej, preden so sploh dopustile, da smo se v nje zaljubili. Sicer so vsi otroci naši, saj rastejo vsi pred našimi očmi, kakor si mi želimo. Rojstvo je zgolj slučaj, bitna je vedno vzgoja, okolje in družinski duh. Mi smo na tega fanfica sami obsodili, oropali smo ga materine ljubezni in skrbnega očetovskega varuštva ter ga dali v zavod.«

Bliža se vojna med sosednima državama. Povsem nepričakovano se pojavijo pred našimi očmi neki minister, tajni mikrofon, dva Siemensova telefotografska kovčega za radijsko prenašanje slik, klavir, ki pošilja v inozemstvo tajne znake in še mnogo drugih takih skrivnosti. Julij je vohun! Moril je, da ga ne bi razkrinkali! In stoprav ko hoče ponovno s pomočjo kompliciranega radiofoničnega sistema odposlati v inozemstvo vojaško vest, ga razkrinka njegova lastna mati. Pogovor med obema je redko najdene dramatične napetosti:

Silva: Beži, reši se, če se moreš! Toda niti trenutka ne smeš več ostati v tej hiši, da bi še dalje vohunil!

Julij: ... Jaz nisem vohun, jaz sem vojak ... moj oče je maršal Ingersoll!

Silva: Ti veš?

Julij: Že zdavnaj sem vedel! Toda ti ne moreš vsega tega razumeti, ti si samo moja mati, toda si in ostaneš ženska .. Žena ne pozna domovine in z možem menja tudi domovino... Če bi se poročila z mojim očetom, bi bila zdaj ob njegovi strani, da bi mu pomagala, ga ohrabrevala in obenem trepetala za mene, da, za mene, toda ne kot mati vohuna, temveč kot mati junaka. ... Pusti me, da se borim, zaklinjam te, rotim te, zapovedujem ti!

Toda mati Silva ga ne razume. Njej je vse to le izdaja lastne krvi. In ubije ga v trenutku, ko hoče poslati v inozemstvo novo vojno poročilo, ubije ga, da prepreči novo izdajstvo nje in njene domovine. Konec je kljub pretresljivi žalogri prav lep! Mati ni obtožena umora lastnega sina in odgovornost za njegovo smrt prevzame nasproti javnosti policijski nadzornik.

Tako bo slovensko občinstvo v kratkem imelo priliko spoznati Giannin ija ter razen »Sovražnika« tudi drugo njegovo delo »Eva na prodaj«, ki je s svojo briljantno komiko pravo nasprotje te skrajne dramatske tragedije.

Petdesetletni Giannini je še vedno mladostnik, da večkrat obžaluje, zakaj se ni posvetil igralskemu poklicu. Toda v tem ga je ovirala njegova napoljsko izgovarjava, katere se ni mogel ali morda hotel odvaditi. Tudi vse tuje jezike govori z napoljskim naglasom in nekaj sto slovenskih besed, ki se jih je naučil že na soški fronti, izgovarja napolitansko. In če ga Slovenec ne more takoj razumeti, se vedno razburja: »Kaj čudni so ljudje, ki še lastnega jezika ne razumejo!« Globoko pa je prepričan, da bomo njegova dela dobro razumeli in jih ugodno ocenili.

Bogdan Pušenjak.

Obisk ob Gardskem jezeru

V tem času orožja in bojev širom prostranih pokrajin je prihod v ta odmaknjeni kraj kakor spomin na zvesto ljubezen, na drago sliko, ki jo nosiš v prsih in jo neguješ, ko se umakne dan in se zbereš.

Drevored, ki vodi v naselje; gorati svet in jezero, ki se belkasto sinje zgublja v daljavi. Zdaj jih ne vidiš, a v gubah vzhodnega in zapadnega brega so drobna mesteca. Kakor libijska mesta, imajo palmove vrtove. Takšne oleandrove drevorede vidiš v Tripolisu, Bengaziju, Derni. Tu je imela svoje vile rimska gospoda, v Sirmiu je živel lirik Katul, v Gardoni je stoloval D'Annunzio.

Poleti potuje parnik od selišča do selišča, izletniki hrepené po obali in pisane rute deklet so kakor zastavice, potegnjene od jambora do jambora na ladji, ovenčani za praznik. Vasi so skrite v malih zalivih. Breg se je upognil v mehak lok; kopica hišic, nad katere se je vzpel siv zvonik z okroglo uro.

Hribi zvesto stoje ob strani, vajeni so te lepote in čez dan se dolgočasijo v bogati sončni luči. Hoteli imajo rjava pročelja in na žoltem pesku migotajo kostumi kopalcev in kopalk. Po griču se vzpenja vrsta cipres prav do miniturnega doma na grebenu. Kakor planinska koča čepi tam visoko in drobna okna so kakor očka, katerim ne moreš razbrati skrite misli.

Tako je poleti, ko srečuješ v Gardoni gruče plavolasih Nemk na sprehajališčih. Preveč moško stopajo ob postarnih kavalirjih v kratkih hlačah. Na večer igra v hotelih muzika, letoviščarji se vračajo in pod palmami čuješ smeh. Turisti prešerno brzé na kolesih, med špice so v svojevrsten krog stisnili sočne limone.

Jadrnice zapuščajo kopališča, svetli rjavi čolni spominjajo na morje. Vedno iznova imaš vtis, da so jadra in čolni tuja, jezerom posojena lastnina. Lep je pogled nanje, a onstran gladine so hribi; ob morju pa je čoln zmerom pripravljeno sredstvo k odprtim daljavam.

Moje kolo polzi po asfaltu. S pobočja udari zvonenje, kakor truma oboroženih mož, ki grmi v dolino. Budi me vesela zavest, da sem preprost popotnik, Ni mi treba težakov, ki bi tovorili težke kovčege s parnika. Svobodno teče kolo mimo gospic v dolgih hlačah in gospodov z mlečno belo poltjo, ker še niso videli sonca. Vesel sem, da sem popoldne ležal na pesku. Znana kopališča so bila daleč nekje za ovinkom, v čolnu se je sončilo dekle, iz vasi so pritekli dečki, oblekli kopalne hlačke za napol podrtim zidom in se vrgli v vodo. V zvoniku je klicalo k večernicam dečki so legli na prod in peli:

Posejal bom njivo —
s papriko,
da bi posladil usta
vsem lenuhom-ôoom...

Mimo hotelov teče kolo. Hoteli ostajajo ob strani, za velikimi okni sestavljajo kuharji izbrane jedi. Božal bi svoje kolo, ker me prijetno pelje mimo teh kuharjev v belih čepicah in neomadeževano belih predpasnikih.

Videl sem vse tisto, kar gledajo ti ljudje z reklamami vseh svetskih hotelov na kovčegih.

•

Na zimo sem se vrnil semkaj. Ko je megla zagrinjala nasprotni breg, sem si poželel, da bi veslal: zdelo se mi je, da sem ob morju in da se gladina ne končuje za mrčem.

Izletnikov ni več. Jezero je ostalo s svojimi ljudmi. Zimski čas pride zato, da z vetrom prečisti pobočja in pesek. Nič več ni šuma in tujih oči; jezero se v ostrem ozračju zresni in zave. Nato pa, — dekle, ki se po prestani preizkušnji jasneje zavé svoje lepote in življenja — ubrano zahrepeni po pomladi, da bi se ogrelo ob pogledih in občudovanju.

Vrhovi so beli, zasneženi. Ko potegne veter s severne strani, se mi ponoči dozdeva, da sem ob razburkanem morju. Nocoj sem nalašč spal v ribiški hišici, pod oknom so se razdirali valovi in zaporedoma je šumotala voda, kakor ob jezu in mlinskih kolesih v reški dolini. Davi zarana pa se je vrnil gospodar s srebrnimi postrvmi.

V veži jih je ribičeva hči tehtala kupcem; rezka sapa je vela s hribov, v žlebovih na vzhodni strani so se svetile tenke srebrne žilice.

Poleti je ribičeva hči po kosilu sedla v čoln in odveslala od brega. Ko je bila sama, je snela predpasnik in se v kopalnem odelu sončila. Če je tok zanesel čoln preblizu k bregu, se je dvignila in odveslala od kraja. Nato se je vrnila in oblekla predpasnik na mokro obleko, da je mokrota udarila na dan v širokih pegah. Vse take so tukaj dekleta v poletju: bose vlečejo očetom čolne na pesek in pod predpasnikom se jim sama suši kopalna obleka.

Pozimi perejo v sončnih dnevih perilo v jezeru; ribiči pa si v popoldnevih zvijajo vrvi. Pod večer odhajajo, zjutraj pa polagajo težke in črne mreže prek kolov in vésel. Temni venci se kadé od tople jezerske vode v zimsko jutro. Razgrnejo jih, da se sušé: sprva še majhni plavi madeži se širijo, dokler niso mreže spet vse mehke in svilene kakor dekliški lasje.

Vse mirno je jezero, ko da bi pričakovalo dobre muzike, ki bi oživila to počivanje. Sneg na vrhovih je kakor starodaven okras. Ljudje tiho živijo in če vzameš v roke časopis, ki si ga prinesel s seboj, si s težavo predstavljaš borbe in napade na frontah.

V popoldnevih odmevajo streli po obronkih. Zvečer se kadi polenta na mizi. Gospodinja bo kmalu snela ptičke z ražnja. V gostilni sedijo za mizo lovci s patronami okoli pasu, srkajo gardsko črnino in živahno pravijo o ptičih in zasedah. Pod mizo trudno leži pes.

Limonove nasade so zaprli s šipami, da jih obvarujejo mraza. Oljke pa so obrali že v decembru; ko greš mimo stiskalnice, te omamlja nasičen vonj po balzamu.

Če je nebo vedro, te presenečajo jutrnje in večerne zarje. Vnaprej vem: ko bom vstal, bo na zahodni strani hišica na grebenu vsa rožnata, na vzhodu pa bo pordečilo sonce šilasti krn in plaz pod vrhom. V vetrovnih dnevih se barve spreminjajo. Tedaj pa mi je jezero lepše; v koči sem sedèl včeraj, pred odprtimi vrati so se penili valovi, le nekaj korakov je bilo do vode: v prozornem ozračju se mi je za trenutek zdelo, da sem v parniku, pod krovom, ob malem okroglem okencu. Parnik plove in voda pljuska ob steklo.

Ker sem se spomnil morja, bom jutri odšel.

Jezero je lepo, še posebej, ko planine spreminjajo barve, da ne bi čutilo, kako tesno ga oklepajo. Preveč pa je odmaknjeno v zbrano zatišje; zdaj, ko je burja prečistila gmajno in morje, je Gardsko jezero zaprto in brez duška.

Ribičeva hči me kliče k večerji. Tovorna jadrnica je pravkar pristala, jutri bodo naložili nanjo deske. Na malem trgu ob pristanu igra godba. Sinoči se je čudila mesečina malim hišam, kako so poslušne in negibne. Davi je cirkus iz Verone postavil velik šotor sredi trga, za platni pojó trobente kakor ob semnju.

V kuhinji so pripravili večerjo: polento in krožnik še vročih, pravkar ocvrtih sardin. Naj igra godba na trgu, jaz bom sedèl za ribičevo mizo, kakor bi sedèl ob tržaškem ribiču. Ob ribičevi hčeri pa mi bo še dražja deklica, kateri bom jutri prav ob morju pripovedoval o gardskih lepotah.

P.

Propaganda vljudnosti

Poročali smo, da je nemški notranji minister dr. Frick pozval vse nemško uradništvo, naj bo s strankami čim bolj ljubeznivo. Ljubeznivost naj ustvari v trdih vojnih časih čim znosnejšo harmonijo med prebivalstvom. Tudi vsa druga civilna in državna oblastva so pozvala uslužbence, naj bodo v občevanju s strankami čim bolj ljubeznivi. Ker pouk o ljubeznivosti nikoli ne škoduje, naj povzamemo še naslednje stavke iz graškega dnevnika:

— Angleži in Američani pravijo: »Keep smiling!« To se pravi po naše: »Smehljajte se!« Američani kakor Angleži so zvesti tej zapovedi, ki velja kakor nenapisan zakon in zapoveduje medsebojno ljubeznivost med ljudmi. »Keep smiling« povzroča tako v Rooseveltovi kakor v Churchillovi deželi, da si ljudje nadenejo uniformiran smehljaj, da bi kar ne bilo čudno, če bi se takšno smehljanje lahko naročilo v abonmaju za poldrugi šiling pri kaki trgovski tvrdki.

— Pri nas, nadaljuje grški članek, imamo ljubeznivost za nekaj drugega. V tramvajih je to prav dobro izraženo na okenskih napisih. Ljubeznivost je skorajda pogoj prave narodne skupnosti, s čimer izgublja vse, kar je neiskrenega, samo vnanjega in frazastega. Kako važno je ravno zdaj v vojni, da si težke dobe ne napravljamo še težje z nepremišljenostjo (kar je večinoma vzrok vsake nevljudnosti), kaže dejstvo, da je minister dr. Goebbels kot berlinski gauleiter razpisal poseben nagradni natečaj. Po tem natečaju nočejo dognati, kateri berlinski natakarji in natakarice, prodajalci in prodajalke, uradniki in nameščenci, moški in ženski uslužbenci na pošti in železnici so najbolj vljudni. Za vsako poklicno skupino je razpisanih 10 nagrad: tisoč mark, radijski aparat in desetkrat po dve gledališki vstopnici — to je prva nagrada, s katero bo nagrajena vzorna ljubeznivost.

Prijazna beseda vsaka vrata odpira, pravi stari pregovor. Nevljudnost pa je bumerang, ki pade nazaj na tistega, kdor ga je vrgel, končuje članek.

— In jaz sem vedno mislil, da si ti edini, ki me razume...

* * *

»Dva vozna listka, sprevodnik! Enega zame, enega za mojega moža. Stoji spredaj.«

»Ali si mož ne more sam vzeti voznega listka? Jaz vendar ne morem iskati še zakonskih mož med vsemi!«

»Kaj si pa dovoljujete? To je nesramno! Pritožila se bom ravnateljstvu!«

»Nu, nu, le mirno, draga gospa. Sedaj si že lahko mislim, kakšen je vaš mož!«

•

Spričevalo

Mladoporočen mož svoji hišnici, ki mu obdeluje tud ivrt: »Kakor vidim, je moja ženka ves dan pridno delala na vrtu.«

Hišnica (s prizanesljivim smehljajem): »Nič ne stori, gospod. Bom že vse popravila.«

Tudi jubilej — če hočete

Maja meseca pred 20 leti je bilo prav tako prijetno toplo in bujno zeleno kakor letos. Vojna — ona prva svetovna vojna in še nekoliko podaljšana za mene v vlogi vojnega ujetnika — je bila slednjič tudi za menoj in zdaj se je bilo treba ozreti naokrog, kje bi postavil šotore in preživel pod njimi še oni drugi in morda boljši del.

Pri vsem tem pa mi nemirna žilica le ni dala, da bi bil kar tako obsedel za prvo pisarniško mizo, ki je stala nekje pod krovom justične palače v Ljubljani. Vse preveč je bilo tam starega reda, onih neznansko dolgoveznih predpisov in zasoljenih okrožnic o ravnanju z drugimi in poboljšanju samega sebe. Tamkaj res ni bilo zame.

Pa sem šel in menjal gospodarja in prišel — z dežja pod kap. Iz pisarne sodnega značaja sem presedlal v drugačen urad državnega kova, toda tudi ta je bruhal svoje okrožnice in tudi ta je živel od samih predpisov. Še več jih je bilo in še bolj pestri so bili od onih s sodišča. In zato sem kmalu zmajeval z glavo nad to duhovito zamenjavo in čakal novega navdahnjenja, kajti zdelo se mi je še enkrat tako, kakor da nisem prišel na pravo mesto.

Nekaj mesecev sem takšen iskal kogar koli, da bi mi svetoval res kaj pametnega. Ono pomlad sva se spet srečala s starim prijateljem Stankom, zdaj že pokojnim dr. Vurnikom, ki me je bolj s silo kakor ne peljal s seboj v uredništvo takrat komaj dve leti starega »Jutra«. To je bilo 20. maja 1922.

V teh dnevih poteka torej okroglih dvakrat po 10 let, odkar pomagam tako ali tako polniti razne njegove stolpce. Marsikaj se je spremenilo od tedaj, močno so že obledeli spomini na obilico dogodkov in dogodivščin, ki so — prijetni in tudi neprijetni — povezani z delom za uredniškimi mizami ali izven njih. Od mnogih, ki so še ohranjeni, naj zapišem vsaj nekatere, prav za prav kot izrezke iz raznih zapiskov, ki so le preživeli vse zmede in zmešnjave.

V sportu in v zvezi z njim jih je bilo največ! Takrat v prvih letih mojega gostovanja pri »Jutru« je bilo življenje med našimi sportnimi klubi približno tako kakor med Indijanci na divjem zapadu. Klubaš je bil smrtni sovražnik drugega klubaša, mi pri sportnih rubrikah pa smo iskali nevtralne poti med njimi in leka zoper te kvarne razmere. Uspehi so bili zelo skromni, zamer pa vsak dan več.

Nekoč so igrali tekmo, kakopak, kdo ve, iz katerih dveh taborov so bili. Beli in črni, recimo. Ker so beli dobili po sreči, smo zapisali, in sicer precej krepko, črnim v dobro, da so njihovi nasprotniki oni dan imeli več sreče ko pameti. Naslednji večer sem se vračal čisto brez skrbi skozi tivolski drevored proti domu. Bilo je precej mračno in ta hip stopi izza drevesa sportna postava. Spoznal sem človeka, bil je iz društva belih. Še dva koraka in stal je pred menoj. »Ali ste vi tisti...«, je dejal osorno. »Da, da,« sem odgovoril, »to pa sem, toda povem vam obenem še to, da sprejemam v vaših zadevah stranke samo v svoji pisarni, ih sicer vsako popoldne od te do te ure.« Moža je vljudno pojasnilo tako osupnilo, da ni planil dejansko po meni, kakor je nameraval, temveč je brez besede izginil v noč. Pozneje nisem slišal več nikoli, kaj ga je gnalo v ono zasedo.

Spomladi 1926 se je v Ljubljani spet pojavil mogočen klic po posebnem strokovnem glasilu v sportu. Zaslužni pionirji našega sporta iz prvih povojnih let so se sestali, ustanovili konzorcij in sklenili izdati sportni list, meni pa so poverili uredniški posel pri njem. Precej dolgo smo pripravljali slavnostno številko, mnogokaj smo premislili zaradi nje in nekaj o tem objavili tudi za javnost, vse zato, da bi se sportna Ljubljana spet s pravim umevanjem oprijela lastnega glasila. Po dolgih sejah in predolgem obotavljanju je slednjič le napočil dan, ko so mi dejali v tiskarni: Jutri gremo na cesto!

Težak kamen se mi je odvalil od srca po tem zagotovilu, toda predstavljajte si potem še razočaranje ob edinstveni senzaciji, da je pol dneva prej — na isti slavnostni dan — izšel drug sportni list z enakim imenom, tako rekoč iz same konkurence za hrbtom. Tudi to zlobno dete se je rodilo iz ogorčene borbe med belim in črnim taborom, kajti v njej so bile po takratni morali dovoljena vsa sredstva za uničevanje nasprotnika. Tri dni pozneje smo zaradi tega dogodka izšli tudi mi, potem so morali oni spremeniti ime svojega nezakonskega deteta in so nedolgo za tem tudi zaspali. Toda tudi našemu ...e urice sešteje, saj ni bil čisto črn, kakor so hoteli črni, in tudi ni bil popolnoma bel, kakor so zahtevali beli. Ko prelistujem onih 41 številk »Slov. sporta«, vidim vsaj to, da smo bili takrat borbeni bolj kakor malokdaj pozneje.

Ločeno in precej obsežno poglavje bi bilo treba tukaj posvetiti zimskim sezonam in z njimi združenim smučarskim sportom. Zdaj bi pa že lahko naštel marsikatero čudovito veselo ali pretresljivo žalostno zgodbo o poročevalskih poslih na najrazličnejših prireditvah na snegu in soncu, pa tudi v megli in viharjih in za pogrnjenimi mizami. Koliko je bilo onih krasnih dni, ki sem jih prebil sredi kipeče mladine na smučeh, po vseh grebenih in grebenčkih.

Nepozaben mi je med mnogimi dobrimi in slabimi poizkusi na terenu in na papirju ostal križev pot, ki sem ga nekoč prehodil tja in nazaj v slovitem Jalovčevem kuloarju. Bilo je mrzlo, 30 stopinj pod ničlo. Start za takratno tekmo je bil nekje sredi onega strašno strmega plazu, jaz sam pa sem imel za seboj tri lekcije iz smučarske teorije, smuči pa na posodo z znamko iz leta 1920 — brez maž in brez kož. In s takšno opremo sem stopical navkreber dve uri in še več ter se napol mrtev privlekel do »lica mesta«, kakor smo včasi strokovno rekli kraju prireditve. Nazaj grede sem potrošil kmalu še one zadnje sile, ki so mi ostale na onem skelečem mrazu, zmerom bolj globoko, zmerom bolj neogibno in zmerom teže sem se izmotaval iz belega objema. Kakšna je taka stvar v praksi, ve ...k smučar najbolje!

Ko sem zlomil še palico in nisem vedel več, kje sta vrh in konec ubogega telesa, ki sem ga prevažal v dolino, se je razpoloženje spremenilo v obup. Kajti bil sem navsezadnje na poti do telefona in moral sem priti tja ob dogovorjeni uri. Vem, da sem slednjič srečno opravil vse, ponoči pa sem sanjal o grozotnih smukih z ljubljanskih streh, kosti pa sem otipaval še dva tedna pozneje. Tiste dni sem prejel od nekod s Hrvatskega prijazno kartico, češ da so znanci in neznanci čitali o mojih podvigih v Jalovčevem kuloarju in mi želijo čim prejšnje okrevanje. Toda s toplim priporočilom, naj poizkusim čim prej še kaj podobnega, da bodo imeli svojo zabavo še oni z ravnine.

V zvezi s smučarijo me je pot zanesla tudi v nemški Ga-Pa in tam sem se lahko »proslavil« tudi kot radijski napovedovalec. Prvič in zadnjič, kakor se mi zdi, kajti od tedaj se skrbno ogibljem vsakega mikrofona. Zadeva se je obetala več ko preprosta in skoraj nič nisem bil v skrbeh zaradi tega, kaj bom dragim poslušalkam in poslušalcem pripovedoval onih kratkih 15 minut, ki so bile rezervirane zame. Tudi tisto jutro je bilo strupeno mrzlo. Okrog 60.000 gledalcev se je gnetlo na majhnem prostoru pod strmim pobočjem hriba Gudi in hrušč in trušč je bil vsenaokrog kakor pod Babilonskim stolpom. Mikrofoni so nas čakali sredi one množice, postavljeni drug poleg drugega, na prostem. Eden zadnjih, od koder se ni videlo prav nikamor, je bil določen za tovariša in mene.

Naključje je naneslo, da takrat, ko sem po zgovornem predniku iz Zagreba prevzel reportažo, na terenu ni bilo nobenih pravih dogodkov. Proga je potekala nekje v višinah nad menoj, tekmovalci, ki so se vsi beli privaljali do cilja, so bili same ničle, vse drugo pa, kar sem videl, ni spadalo v poročilo. Pri radiu v Ljubljani so ono opoldne napeto čakali pri svojih aparatih, pazljivo poslušali vsako besedo in vsak vzdihljaj, potem pa zapisali med drugim tudi tole: Ko je govoril ljubljanski napovedovalec, se je vtikal vmes še vedno oni iz Zagreba, razen tega pa je bil tam okoli takšen dirindaj, da o tekmi sami nismo dobili nobene prave slike. Ne pričakujemo, da bi naši napovedovalci iz lastnega reportirali tako, kakor znajo drugi, toda morali bi le prisluhniti tudi pri drugih in gotovo bi imeli čisto drugačne uspehe. Blagor jim, saj niso vedeli, kako je bilo takrat strašno mrzlo in pusto pod hribom Gudi! Sicer pa zdaj pridno prisluhujem druge in upam na poboljšanje — drugič.

In takih in podobnih anekdot iz novinarskih opravkov po vseh starih krajih od severa do juga, pozimi in poleti, ali iz zlate Prage ali iz večnega Rima ali od koderkoli, bi bilo še za več številk sedanjega »Jutra«. Toda tako to ne gre! Nazadnje bo kdo dejal, da pišem reklame, hotel pa sem samo poživiti nekatere spomine baš v teh dnevih, ko spet obračam nov list v kroniki tesnih stikov z novinarji in njihovim zanimivim pa tudi napornim poslom.

ls.

KULTURNI PREGLED

Slovenska izdaja »Zemljepisa Italije«

V založbi G. B. Paravie in dr. v Torinu je pravkar izšla našim srednjim šolam namenjena slovenska izdaja učbenika Assunta Morija **»Zemljepis Italije in njenih kolonij«.** Assunto Mori je redni profesor Kr. univerze v Rimu. Njegova knjiga je najboljši srednješolski učbenik za zemljepis Italije in ker je šlo za to, da spoznava slovenska mladina obenem s prirodo in civilizacijo tudi duha današnje Italije, so odločilni krogi sklenili, da se Morijeva knjiga prevede v slovenščino in uvede kot učbenik v srednje šole Ljubljanske pokrajine. Prevod je bil izvršen pod okriljem Instituta za italijansko kulturo v Ljubljani in njegov direktor g. dr. Budrovich je osebno skrbel, da slovenska izdaja v vsem ustreza italijanskemu izvirniku. Samo ob sebi se ume, da taka knjiga ni mogla nastati niti kot prevod brez sodelovanja kompetentnega domačega strokovnjaka, saj je bilo treba rešiti marsikatero terminološko vprašanje in skrbeti za to, da bo knjiga po svojem besedju in izrazju ustrezala dobremu in zanesljivemu jeziku naših srednješolskih učbenikov in sploh slovenske znanstvene literature, ki je v zemljepisni vedi pokazala že lepe uspehe. Tudi s te strani je slovenska izdaja Morijevega »Zemljepisa Italije« na ustrezajoči višini. Knjiga je bila natisnjena v Ljubljani (Ljudska tiskarna) in jo odlikujejo poleg dobrega papirja in jasnega tiska izredno obilne, večidel prezicno reproducirane slike, geografske skice in diagrami.

Po pregledni sestavi in zelo obilnem gradivu, ki obsega vse važnejše podatke zemljepisnega, gospodarskega, demografskega, kulturnega in političnega značaja, bo slovenska izdaja Morijevega učbenika dobro rabila tudi izven šole vsem, ki hočejo razširiti svoje poglede v značaj in ustroj Imperija ali ki iščejo najvažnejših podatkov zemljepisnega in statističnega značaja.

Knjiga šteje 220 strani navadnega formata šolskih knjig. Prvo poglavje obravnava meje, lego in morja, drugo gorovja, vodovje, podnebje, živalstvo in rastlinstvo, tretje je odmerjeno politični in gospodarski geografiji ter podaja ob koncu tudi najvažnejše reforme in uspehe fašistične ere. V četrtem poglavju se obravnavajo italijanske dežele: Piemont, Lombardija, Tridentinska Benečija, Benečija, Julijska Benečija in Ljubljanska pokrajina, Italijanska Dalmacija, Emilija, Ligurija, Toskana, Umbrija, Lacij, Marke, Abruzzi in Molise, Kampanija, Apulija, Lukanija, Kalabrija, Sicilija, Sardinija. V posebnem poglavju je obravnavano italijansko ozemlje, ki ne pripada Kraljevini. Nato slede poglavja v italijanski kolonialni posesti (Libija), o Italijanski Vzhodni Afriki in o Albaniji.

Posebnost te knjige so berila, ki so posneta iz spisov znanih pisateljev in publicistov in zaključujejo posamezna poglavja ali oddelke o poedinih deželah in mestih. V teh kratkih, literarno spisanih sestavkih se obravnavajo bodisi mesta bodisi pokrajine ali značilnosti iz njihovega življenja; po svojem stilu in duhu živo izpopolnjujejo ostalo, v stvarnem jeziku učbenikov spisano vsebino.

Ljubljanski pokrajini so odmerjene strani 116—118. Ti podatki so ilustrirani s sliko »Pogled na Ljubljano«. V tem tesnem prostoru je pokrajina prikazana z vseh strani. Omenjeno je, da so »prebivalci zelo delavni in na visoki kulturni stopnji (nepismenih je samo 1%). Po veri so skoraj vsi katoličani, govorijo pa slovenski jezik, ki je soroden hrvatskemu; njihova govorica je torej ista kot govorica Slovanov v Julijski Benečiji« (str. 117). O Ljubljani je zapisano, da »ni le industrijsko, temveč tudi trgovsko in kulturno središče Slovenije z visoko razvitim šolstvom (šole vseh stopenj, pomembna univerza).«

Posebno kočljivo vprašanje rabe krajevnih imen na ozemlju Italije pred letom 1941. in sicer v primerih, kjer obstoji ustrezajoča slovenska oblika, je bilo rešeno z načelom dvojezičnosti.

Tako je knjiga prof. Assunta Morija, odobrena po Visokem komisarijatu za rabo v naših šolah, izpolnila občutno vrzel, ki je nastala pri zemljepisnem pouku po priključitvi našega ozemlja Italiji. Kakor smo že omenili, pa njena informativna in posebej še ilustrativna vsebina presega šolski okvir. Knjiga se uvršča med prve publikacije, ki odpirajo slovenskemu čitatelju širše poglede v obsežni geografski kompleks Italije in kažejo preko podob njenih krasnih tal, starodavnih mest in Sredozemje obvladajočih morij naravne in civilizacijske temelje njene moči in njenega vpliva.

Suppe, „Boccaccio"

Ko so nekoč Johana Straussa vprašali, zakaj se bavi le z lahko Muzo, je odvrnil: »Zato, ker je hvaležna ko nobena druga če se je resno lotiš.« Resnoba v lahki glasbi pa ni toliko v izbiri izraznih sredstev, ki morajo biti tako zadosti neproblematična, kolikor v pravem, zdravem, nepokvarjenem in predvsem prav ni. opolzkem duhovnem odnosu do vsebine, ki jo obdelavam in oblikujem. Zato se Lehar in Kalman ne bosta nikoli mogla ali smela primerjati Straussu, Offenbachu in Suppeju, dasi jih v obilici izraznih sredstev, ki nujno očitujejo napredek (v nekem smislu pa tudi dekadenco) seveda presegata. Suppe bo v vrsti omenjenih treh skladateljev ostal sicer vedno najnedolžnejši, morda najbolj otroški, v splošnem pa bo vselej ostal v kategoriji »resno-lahke« glasbe z vsemi njenimi kvalitetami in z ljubeznijo občinstva, s katero poslušalci obdajajo te vrste glasbo.

Preprost in vsebinsko nezapleten, le malo poučen, toda zelo zabaven je »Boccaccio«. Naša ljubljanska uprizoritev je napravila iz tega dela pač največ, kar se je dalo v naših razmerah storiti. Debevčeva trda roka se nedvoumno pozna na odru. Živahnost gibanja in pametno razporeditev scen, skupin in posameznikov bi utegnil pogoditi tudi kak drug režiser. Toda Debevec je prinesel iz opere s seboj še nekaj dobro zaznavnih plemenitejših potez. Resnoba, s katero pojmuje in oblikuje življenjska vprašanja v tragični operi, ima svoje odseve tudi v »Boccacciu«. Tako je očitno njegov vpliv, da so značaji postavljeni v lepši in predvsem v čistejši luči kakor pa smo to v opereti tolikokrat že videli in z neugodjem ugotavljali. Ni to nobeno idealiziranje ali zamaknjeno pojmovanje življenja, temveč hotenje, ustvarjati tip klasične umetnine, v kateri ne gre toliko za močan čustven vzpon, ki tako rad privede v banalnost, če ni brzdan z voljo in umom, kolikor za pravo razmerje in modro umerjenost med strastmi in dolžnostjo. Verjetno pa je tudi Debevčeva zasluga, da so igralci za posamezne vloge izvrstno izbrani.

Od igralcev je Mlejnikova v naslovni vlogi glasovno najboljša. Ko zazveni na odru njen glas, moramo takoj ugotoviti, da nastopa osebnost, ki je danes odrsko morda še mlada moč, toda ima pred seboj na široko odprto pot z vsemi sijajnimi zmožnostmi svojega organa, pojave, pa tudi gralske sposobnosti. Saj ni bilo prizora, v katerem bi bila Mlejnikova samo povprečna. Nasprotno pa so scene, kjer si ne moremo misliti boljše interpretacije tako zlasti prizor z dečkom, ki ga je mlada pevka imenitno interpretirala. V vlogo Boccaccia se je Mlejnikova dobro znašla zato, ker tako dobro pristoja njenemu živemu temperamentu, prežetemu z gracijo, ognjem in dražestjo. Nič manj prizadevnosti niso pokazali ostali igralci. Nenadomestljivi Zupan nas je kot odličen komik imenitno zabaval. Barbičeva je v svoji ljubki dekliški vlogi nad vse simpatična, medtem ko Polajnarjeva učinkuje predvsem s svojim lepim glasovnim materialom. Kot močna komika sta se uveljavila oba Sancina pa tudi Španova in Poličeva sta v veliki meri zadostili nalogam svojih ne baš lahkih vlog. Predaleč bi prišel, če bi našteval prednosti in spretnosti vsakega posameznega igralca. Razume se, da je potrebno večkrat velikih sposobnosti za oblikovanje tudi najmanjše vloge. Tako na primer ni bil Gregorin nič manj oblasten majordomus, kakor je bil Drenovec eleganten in velikopotezen knez. Anžlovar je vzbudil pozornost s svojim glasom zlasti v samostojnem spevu drugega dejanja in tudi Dolničar je svojo neznatno vlogo prav primerno odigral. Orkester pod dirigentom Simonitijem je bil mestoma nekoliko plah, toda točen, dinamično diskreten, v spremljavah zelo dobro odtehtan in ritmično včasih prav ognjevito zagnan. Izrecno moramo pohvaliti zbor, ki je bil vendar že enkrat z dirigentom »istih misli«. Menim, da je to Simonitijeva zasluga. Dekoracije, kostumi in vsa ostala zunanja oprema so zadovoljivi. Lučni učinki dobro in predvsem zadosti »toplo« izbrani, kar na občinstvo jako ugodno vpliva.

Zavedam se nevarnosti, ki preti kritiki, če poroča o delu zgolj ugodno, da zaide v neko hvalisanje. Toda prizadevanje sodelujočih je očividno tolikšno in uspeh pri občinstvu, ki se je s ploskanjem in z rožami obilno oddolžilo izvajajočim, tako velik, da ne moremo drugega, kakor obisk predstave nasvetovati vsem, ki si žele zdravega oddiha.

Marijan Lipovšek.

ZAPISKI

Razstava Putrih-Omersa

V nedeljo dopoldne je bila otvorjena v zgornjih prostorih Obersnelove galerije nova umetnostna razstava del kiparja Karla Putriha in slikarja Nikolaja Omerze. Otvoritvi so prisostvovali številni stanovski tovariši in toliko drugega občinstva, da je postal razstavni prostor pretesen.

V prijetnem domačem ozračju je razstavo otvoril slikar Stane Kregar z govorom, ki je v njem dejal med drugim: Članom Neodvisnih, katerim pripadata tovariša Putrih in Omerza, so že mnogokrat očitali pomanjkanje narodnosti, znanja in vrednosti v njihovih delih. Vsaka njihova razstava pa znova dokazuje, da so dela zgrajena iz slovenskega duha. Pri nas je že nastala nekakšna dogma, da je impresionizem tisti vrh, ki ga ni mogoče doseči, kaj šele preseči. To pa zato, da ne bi kdo trdil, da je to ali ono delo »Neodvisnih« boljše od dela »Impresionistov«. Zimski pokrajini Omerze na pričujoči razstavi sta prava bisera v slovenskem krajinarstvu. Prav tako sta Putrihova portreta prof. Košaka in ge Fakinove po svoji dovršenosti, plastičnosti in karakteristiki izredni del, kakršnih še nismo videli v naši portretni plastiki.

Slikar Kregar je na koncu še izrazil upanje, da bo njuno delo in delo vseh »Neodvisnih« dočakalo svojega poveličanja in da bo nekoč postalo ponos slovenskega ustvarjanja.

Sledil je ogled razstavljenih del. Mlada likovnika sta postavila na ogled samo nove, še nerazstavljene umetnine. Kipar Putrih je razstavil sedem del, portretov, skic in en akt, slikar Omerza pa 21 olj, portretov, zatišij in raznih drugih motivov. Za novo razstavo, ki bo odprta le kratek čas, vlada upravičeno zanimanje. m.

Iz francoskega literarnega življenja

»Pester Lloyd« je priobčil daljše literarno pismo iz Pariza, ki v njem označuje sedanje stanje francoske literature.

Politični prevrat, izgubljena vojna in zasedba Francije so mnogo pripomogli, da se je tudi literatura — po dolgem času — decentralizirala. Tako izhajajo sedaj mnoge knjige izven Pariza. Z druge strani se že opaža velik priliv nove tematike, ki je v zvezi s sedanjo vojno in s katastrofo Francije. Nove téme, ki se tičejo življenja vojakov, ujetnikov, beguncev, pregnancev in iz ujetništva se vračajočih bojevnikov, se razpletajo na skupnih tleh nove narodne usode. Polašča se jih zlasti množica mladih pisateljev, medtem ko se starejši bavijo s »starim« svetom, s tem, kar je bilo in veljalo pred sedanjo vojno.

Zopet so začele izhajati nekatere revije, ki so pred polomom cvetele. V Parizu izhajata »Nouvelle Revue Française« «in »Divan«, v nezasedeni Franciji pa med drugim »Amitiés«, »Ses Cahiers du Sud« in nekaj revij v Afriki. V Toulousi se je ustanovil literarni časopis visokega nivoja »Pyrénées«, čigar prva številka je bila posvečena Franciji, druga pa aktualnosti trubadurske poezije.

Kaj zanima mlado francosko liriko? Med najmlajšimi avtorji novih pesniških zbirk je Alain Borne s knjigo »Neige et 20 Poésies« spominjajočo na Rilkeja, ki si je izmed novejših nemških pesnikov pridobil največ vpliva v mladi literarni Franciji. Dalje opozarjata nase Luc Estang in René Doumel, pa Germain Torrent. Poleg Rilkeja je opaziti seveda vpliv francoskih inspiratorjev, predvsem Rimbauda in Péguya.

Zanimive zbirke poezije predstavljajo antologije pesnikov-vojakov. Posebno značilni sta dve: »Poetes Casqués 39« in »Poésie 41«. V slednji je sodelovalo okrog 50 pesnikov. »Société des Gens de Lettres« je organizirala posebno skrbstvo za pisatelje, ki se vračajo iz ujetništva. Vsak prejme kot prvo pomoč 3000 fr. in naročila za nova dela v višini 10.000 fr, da se lahko zopet znajde v civilnem življenju in v novih močno spremenjenih razmerah. Med »vojnimi pesniki« zavzame prvo mesto Patrice de la Tour du Pin«. Andre Berry je spisal v bordojskem narečju epopejo »Les Esprits de la Garonne«, ki poveličuje življenje na kmetih.

V splošnem je opaziti v mladi francoski liriki voljo do zdravja, vrnitev k naravi, težnjo po novi vestnejši umetnosti, ki bo daleč od igračkanja in od diletantizma.

V Goncourtovi akademiji so izvolili za novega člana Pierra Championa, pisca uspešnega zgodovinskega spisa »Jeunesse de Henri III«. Zaradi te izvolitve je nastal spor v sami Akademiji in tudi v širši javnosti. V ostalem pa so sedaj zgodovinski življenjepisi močno priljubljeni. Poleg že omenjenega Championovega spisa je zbudila največ pozornosti knjiga Alfreda Leroysa »Mme du Barry«, ki se odlikuje po natančnem poznanju gradiva in fini psihologiji. Zelo priljubljen je tudi roman Henrija de Marquandsa »Tourville. Marin de Louis XIV.«. Pierre Dominique je izdal knjigo »Corps à Corps«, ki združuje tri novele, Georges Mengane je objavil roman iz življenja francoske mladine »La Bête à Concours«, v katerem prihaja do zelo pesimističnih sklepov. Paul Gadenne pa je spisal roman »Siloé«, ki se dogaja v pariški latinski četrti. Znani slikar Vlaminck je segel po peresu in opisal v knjigi »La Mort du Mindrais« življenje normandijskih ribičev v sedanjih vojnih razmerah.

Profesorja Glasbene akademije Jan Šlais in Janko Ravnik bosta drevi ob 21.15 nastopila v ljubljanskem radiu s sledečim sporedom: Bach, violinski koncert v a-molu; Čajkovskij, drugi stavek iz violinskega koncerta in Van Göens »Scherzo«. Opozarjamo na prireditev vse radijske poslušalce.

Nova dela Ivana Meštrovića. »Meridiano di Roma« z dne 10. t. m. priobčuje članek »Disegni di Ivan Mestrovich«, ki ga je poslal listu Giovanni Ponti. Sestavek je opremljen z reprodukcijami treh risb in poročevalec pravi o njih: »To so najnovejša dela Ivana Meštrovića, pripravljalni osnutki za plastiko v lesu, ki naj bi pokrivala stene v kapeli ob ograji umetnikovega bivališča v Spalatu. Na goli pečini nasproti morju si je veliki kipar postavil rezidenco, ki obsega več poslopij, med njimi tudi s starim materialom zgrajeno kapelo. V nji takoj vzbuja pozornost veliko, nad oltarjem viseče leseno razpelo; na stenah bodo razvrščeni prizori iz evangelija. Nekateri že izvršeni bodo razstavljeni v hrvatskem paviljonu na prihodnji beneški Biennali. Zasnovani so z robustno tvorno silovitostjo v jasnih, z velično izrazno močjo izdelanih reliefih; v njih kaže kipar svoje posebne konstruktivne in skoraj že arhitektonske posebnosti v oblikovanju skupinskih prizorov, kar doseza s preudarnimi in harmoničnimi dispozicijami.«

Po tem uvodnem pojasnilu označuje Ponti nekoliko podrobneje petero Meštrovićevih najnovejših skulpturnih umetnin, s katerimi veliki umetnik, zvest Mantegnovemu geslu: »Ostaja samo to, kar je božanskega, vse drugo je dim,« nadaljuje tisto z višjim religioznim duhom prežeto plastiko, ki je že v cavtatskem mavzoleju pokazal tako presenetljive sadove Meštrovićeve umetniške inspiracije in silnega tvornega razmaha.

Lojze Štandeker v Banji Luki. Član bivšega mariborskega gledališča Lojze Štandeker, ki ga pozna ljubljansko gledališko občinstvo po njegovi kmečki drami »Prevara«, deluje že od začetka tekoče sezone v banjaluškem Hrvatskem državnem gledališču. Ni se uveljavil samo kot igralec, marveč tudi kot režiser. Tako je list »Nova Hrvatska« v Zagrebu pisal 5. aprila tl. v poročilu o uspešnem delu banjaluškega gledališča in v zvezi z uprizoritvijo salonske komedije poljskega avtorja Hemarja »Igralka« med drugim tole: »Komedijo je režiral g. Lojze Štandeker, v katerem je avtor nedvomno našel prizadevnega pomočnika odrski ustvaritvi svojega dobrega književnega dela. Ob tej priliki se je g. Štandeker predstavil Banji Luki in nesporno dokazal, da ima banjaluško gledališče v njem prizadevnega in sposobnega sodelavca«. Med igralci so omenjeni A. di Cecco, Draga Pregarc-Stiplošek, Štandeker in Mlinar. — »Nova Hrvatska« je dne 8. t. m. poročala tudi o Štandekerjevi režiji »Ponižanih in užaljenih«, znanega romana Dostojevskega, ki ga je priredil za oder član banjaluškega gledališča Rade Pregarc. Tudi ta režija je prinesla našemu rojaku g. Štandekerju lep uspeh.

Nova dela Vladimirja Nazora. »Hrvatski izdavalački bibliografski zavod« v Zagrebu je izdal zbirko osmih knjig največjega sodobnega hrvatskega pesnika Vladimirja Nazora. Te knjige, ki jih je hrvatska kulturna javnost pričakovala že dolgo z velikim zanimanjem, obsegajo sama nova, kvečjemu le še v dnevnikih in revijah objavljena dela. Prva knjiga obsega potopise (Putopisi), druga prevode iz italijanske poezije (»Posljednja Trijada«), v katerih je Nazor med Hrvati neprekosljiv, tretja odlomke iz pesnikovega dnevnika (»Na vrhu jezika i pera«), četrta zbirko novel (»Zagrebačke novele«), peta zbirko najnovejše lirike (»Pjesme«) in šesta nadaljnjo pesniško zbirko (»Četiri arkandjela«). Zadnji dve knjigi vsebujeta Nazorovo esejistično delo (»Eseji i članci«), ki je takisto nemalo značilno ne le za avtorja in njegove poglede ter slovstvena merila, marveč tudi za vso sodobno hrvatsko literaturo.

Obnovite naročnino!

Na krovu italijanskega torpednega čolna na Sredozemskem morju

Francija in njene afriške kolonije

Skoro tretjina Afrike se nahaja pod francosko upravo. Na žalost Francozom ni bilo toliko do gospodarskega razvoja svojega ogromnega kolonialnega carstva kakor do vojaško usmerjene kolonialne politike. Zdi se, da je bil zanje višek politične modrosti ustvarjenje velike kolonialne vojske. Kjer se Atlantski ocean z Gvinejskim zalivom zajeda globoko v afriško celino, je francoska posest Gabu. Na severni obali Gabuna se nahaja glavno mesto Libreville, ki ima v francoski kolonialni politiki centralne Afrike veliko vlogo. Zadnja leta pred vojno je prihajalo v to luko do 300 ladij s skupno 900.000 brutoregistrskimi tonami. Obala Gabuna je imela v francoski kolonialni politiki velik pomen.

Portugalci so se na tem področju prvič pojavili leta 1740., toda globlje v deželo niso prodrli. Šele 1842. leta so Francozi ustanovili prvo večje naselje in ga trgovsko povezali z zaledjem. Iz teh majhnih početkov se je sčasoma razvila francoska ekvatorialna Afrika, katere področje obsega 2,256.000 kv. kilometrov. Ogromni kompleks sega na severu do Tibestia v srcu Sahare, na jugu gre meja od Manjange do Zinga slapov, Konga in rek Bangi in Mbomu, na vzhodu meji z anglo-egiptskim Sudanom, na severozapadu s francosko zapadno Afriko, na zapadu pa sega do nekdanje nemške kolonije Kameruna. Dežela je pokrita s pragozdovi in pašniki, večji del pa je puščavno ozemlje.

Prodiranje v te kraje je bilo zelo počasno. V začetku je bila samo na področju Konga vzpostavljena civilna uprava, medtem ko so drugi kraji imeli vojaško upravo. Šele po svetovni vojni se je začela civilna uprava širiti tudi na sosednje pokrajine. Danes se Francoska ekvatorialna Afrika deli na štiri področja. Prejšnji Kongo je sedaj kolonija Gabun s 400.000 prebivalci in glavnim mestom Librevilleom. Srednji Kongo ima 700.000 prebivalcev in glavno mesto Brazzaville, ki je dobilo ime po francoskem raziskovalcu. Tu je tudi sedež generalnega guvernerja Francoske ekvatorialne Afrike. Nadalje sta v centralni Afriki francoski koloniji Ubangi s 740 tisoč prebivalci in Čad z 1,300.000 prebivalci. Guvernerja imata svoja sedeža v Bangiu in Fort Lamyu.

Za kolonizacijo teh področij so bile angažirane pooblaščene družbe, ki so brezvestno izkoriščale dežele. Kakih 50 monopoliziranih družb je dobilo tri četrtine vsega gozdnega področja v zakup. Žrtev njihove grabežljivosti so postala tudi mnoga posestva črncev. Ekvatorialna Afrika je zaslovela zaradi velikega izvoza kavčuka in slonove kosti, pa tudi zaradi okrutnega postopanja s črnci. Šele leta 1934. je francoska kolonialna uprava uvidela svoje napake in jih skušala zamenjati s sistematsko gospodarsko politiko. Toda njena prizadevanja niso imela dosti uspeha. Rudna bogastva zaradi gostih pragozdov, niso dovolj raziskana. Domačini na primitiven način izpirajo zlato, našli pa so tudi diamante. Kositer, svinec in cink se izvažajo, toda količine ne odgovarjajo bogatim ležiščem teh rudnin.

Ker v sedanji vojni kolonialna področja zaradi angleške blokade v vedno večji meri prihajajo v poštev za preskrbo Francije, skušajo zdaj popravljati storjene napake. V prvi vrsti nameravajo dvigniti poljedelsko proizvodnjo v severni Afriki, ki naj bi izvažala v Francijo zlasti mast in olje. Čeprav so kraji primerni za gojenje oljke, so doslej samo iz Tunisa izvažali nekaj olja, pridelek v Alžiru pa je bil tudi za domačo potrošnjo premajhen. Isto je s pridelkom žitaric. Severna Afrika je sicer krila nekaj potreb Francije, toda treba bo pridelati še več žita. Samo izvoz sadja in povrtnine je zadovoljiv. Iz severne Afrike izvažajo tudi premog, fosfate, železo, svinec, cink, mangan in antimon. Rudno bogastvo pa sedaj ni tako važno kakor poljedelska proizvodnja. Zato bo morala vichyska vlada storiti vse potrebno, da bo svoje afriške kolonije pritegnila na gospodarstvo matične dežele in prebivalstvu zagotovila prehrano.

Dve jadralni letali trčili v zraku

Pri Debrecinu na Madžarskem so imeli pretekli teden nenavadno letalsko nesrečo. Debrecinski aeroklub je priredil poseben tečaj, na katerem naj bi se izvežbali učitelji jadralnega letenja. Pri zaključni vežbi, ki ji je prisostvovalo mnogo gledalcev, ej eden od najboljših udeležencev tečaja, neki 21 let stari ključavničar, skoro celo uro predvajal zanimive polete in žel z njimi splošno odobravanje. Končno se je v drznem zaokretu spustil navzdol, da bi pristal. V višini kakih 50 m je trčil z drugim jadralnim letalom, ki je bilo istočasno v zraku. Obe letali sta začeli naglo padati navzdol. Pilotu drugega letala se je še v zadnjem hipu posrečilo, da je svoj aparat obvladal in z njim zasilno pristal. Ključavničarjevo letalo, ki je bilo bolj poškodovano, pa je treščilo na tla in se razbilo. Ključavničar sam je dobil smrtno nevarne poškodbe.

Radio Ljubljana

TOREK, 19. MAJA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Slovenska glasba — V odmoru 8.00): Napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Koncert šramla Ljubljana. 12.40: Violinski koncert Enrika Romanija. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. — Lahka glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Klasični orkester, vodi dirigent Manno. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert pianističnega dua Seifert-Demšar. 17.40: Duet harmonik Malgaj. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pesmi in napevi. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.40: Romantični Dunaj. Eiar-jev orkester, vodi dirigent Morelli. 22.15: Volinski koncert Jana Šlajsa, pri klavirju Janko Ravnik. 21.45: Koncert terceta sester Stritarjevih (pri klavirju Marijan Lipovšek). 22.00: Predavanje v slovenščini. 22.10: Orkester Cetra, vodi dirigent Barzizza. 22.45: Poročila v italijanščini.

Škotska

V zelo mrzlem dnevu je stopal neki Škot s svojim prijateljem po ulici. Prijatelj mu je ponudil cigareto.

»Ne, hvala lepa,« je dejal Škot in napravil z orokavičeno roko odklanjajočo gesto. »V takšnem mrazu ne kadim, ker ne prenesem duha po osmojenem usnju!«

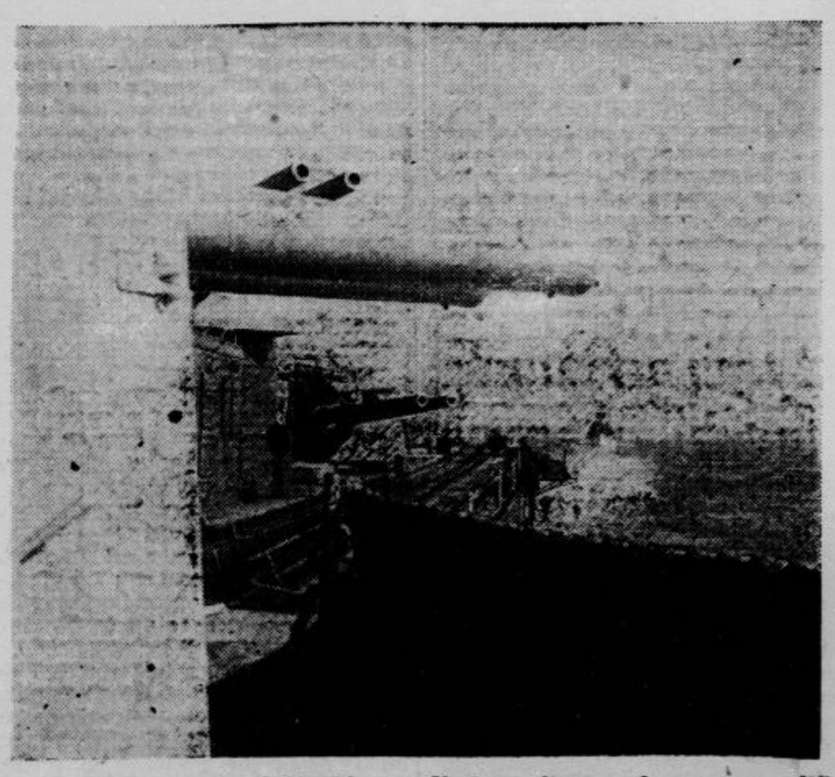

Na krovu italijanske vojne ladje, ki spremlja [illegible]

Kronika

* **O pomenu Italije za Nemčijo** objavlja veliki nemški dnevnik »Frankfurter Zeitung« vrsto člankov. Nadaljnji zanimiv članek je izšel v soboto in izvaja: Osebno posveča vso skrb vsem vprašanjem v zvezi s prehrano in draginjo Duce z veliko voljo, ki mu je lastna. Ni samo vodja, temveč tudi družinski oče, ki mora skrbeti in skrbi za vse. Pogovarjajoč se z Italijani takoj razumemo, da si je Duce z osebnim posredovanjem v teh zadevah pridobil izredno hvaležnost vsega prebivalstva. Angleži bi morali to vedeti, če bi še imeli dobre obveščevalce iz Italije. List zaključuje: »Italija je kot sredozemska sila že sama na sebi v neprecenljivo korist Nemčiji in je v manj ko dveh letih vojne odstranila prvotno nadmoč Angležev ne samo v Sredozemlju, marveč je bistveno prispevala k znatnemu oslabljenju Anglije. Italija, naša prijateljica, je učinkovito nastopila in bo še bolj nastopala na raznih frontah ter bo dala v bitki prihodnjega poletja angleškim propagandistom odgovor, ki so si ga zaslužili. Dokazala bo, da je trdno na nogah in do skrajnosti odločena, nadaljevati borbo ob nemški strani do zmagovitega konca.«

* **Piemontski princ v Poli.** V soboto zjutraj je nenapovedano dospel v Polo Piemontski princ, ki je inspiciral oficirsko šolo. Popoldne si je ogledal vzgojevališče GIL-a, kjer so ga sprejeli zastopniki oblastev in prvaki Stranke. Manifestacije gojencev se je udeležila tudi množica meščanov, ki so spoznali princa in dolgo vzklikali Domovini in Savojskemu domu.

* **Danski kralj je zadel v loteriji.** Danski kralj je te dni praznoval rojstni dan. Sreča mu je bila naklonjena, zadel je istočasno tudi v danski razredni loteriji. Na njegovo srečko je odpadel dobitek 120 kron. Ta dogodek nas spominja znane anekdote, ko je neki evropski državni poglavar prav tako obhajal rojstni dan in je prejel od nekega državljana pismeno čestitko, kateri je bila priložena srečka državne razredne loterije. Zraven je bilo pripisano: »Pošiljam vam to srečko z željo, da bi vsaj tako dolgo živeli, da bo ta srečka zadela«. Vsekakor je danskemu kralju sreča bolj naklonjena.

* **Nemški gostje v Italiji.** Včeraj je prišla v Italijo skupina nemških vzgojiteljev, ki se bavijo z vprašanji vzgoje na prostem. Skupina je gost ministrstva za narodno vzgojo in si ogleda nekatere vzgojne ustanove v najvažnejših italijanskih mestih. V teku svojega bivanja v Italiji bo nemška skupina navezala stike z italijanskim odborom za vzgojo na prostem in bo tako poglobila sodelovanje, ki se je na tem področju pričelo med obema zavezniškima državama preteklo leto, ko je italijanski odbor obiskal Nemčijo in ogledal tamkajšnje vzgojne zavode.

* **Kratki filmi za pouk prebivalstva.** Italijanska kmetska zveza je dala pobudo, da se ustvari cela vrsta kratkih filmov, ki bodo v pouk kmetovalcem in dninarjem. Prvi tak film je že napravljen in ga bodo te dni predvajali po vsej Italiji. Prikazuje življenje svilopredke.

* **Vžigalic bo kmalu dovolj.** Delegacija državnih monopolov sporoča, da bodo v teh dneh stavljene v prodajo vžigalice italijanske produkcije po istih cenah kot v kraljevini Italiji. Prodaja za občinstvo se bo pričela s škatlicami po 50 kom. vžigalic švedskega tipa po ceni 0.25 lir za škatlico.

* **Svarilo prebivalstvu ob najdbi balonov.** Nemški listi objavljajo: Sovražnik uporablja zadnji čas v različne namene (n. pr. za odmetavanje letakov) svobodno leteče okrogle balone, v premeru 2 do 3 metrov. Napolnjeni so z vodikom in zgoré z več metrom visokim plamenom. Prebivalstvo se zatorej svari, naj se najdenih balonov ne dotakne zavoljo nevarnosti opeklin. Kdor tak balon vidi ali najde, mora o tem takoj obvestiti bližnjo varstveno oblast, ki bo poskrbela nadaljnje. Če imajo baloni vrvi, jih je treba privezati k drevesu, plotu ali kam drugam. Pri tem pa ne sme nihče potegniti balona docela k tlom in se ga ne sme dotakniti. Preprečiti je treba, da bi se balonu približali radovedneži, preden pride policija.

* **Zbirka vojaških pisem.** Zveza nemških bojevnikov je pozvala člane in njihove svojce, naj sodelujejo pri zbirki zanimivih vojaških pisem. Upoštevana bodo pisma, ki so jih pisali vojaki od pričetka vojne 1939 dalje s Poljskega, z zapada, iz Norveškega, iz Francije, iz Balkana, z vzhodne fronte in seveda iz morske in zračne vojne. Posebno so zaželena pisma, ki živahno in nazorno opisujejo življenje na fronti in v zaledju, na prevozih, v bivakih in zdraviliščih. Ne gre toliko za borbena dejanja, kakor za človeški doživljaj sam. Zbirka bo gotovo zbudila zanimanje, ko bo izšla v knjigi.

* **Gledanje na daljavo v nemških bolnišnicah.** Iz Berlina poročajo: Nemčija je prva uvedla javno gledanje na daljavo. Pri javnih postajah za gledanje na daljavo v Berlinu kažejo male slike kakor tudi velike posnetke v rednih sporedih. Zdaj so uvedli važno novost s tem, da so del sprejemnikov za gledanje na daljavo namestili po berlinskih vojaških bolnišnicah. Na ta način bodo ranjenci, ki se ne morejo ganiti s postelje, imeli zanimive predstave. Poleg radia in filma bodo deležni najnovejših pridobitev važnega izuma, ki se mu po sedanji vojni obeta velika bodočnost.

* **Borba zoper vojne bolezni.** Nemški listi pravijo, da se je prizadevanju nemških zdravnikov posrečilo preprečiti naval bolezni ni epidemij, ki so sicer v vojnah v navadi. Poleg starih preizkušenih cepljenj so bila nanovo uvedena cepiva zoper vnetje trebušne mrene, zoper angino, furunkel, karbunkel, zoper vnetje mozga in zoper vnetje srčne mrene. V veliki meri se uporabljajo vitaminski preparati, predvsem viganto] in vitamin C, da bi se ohranilo zdravje naroda. Borba zoper omrtvičenje je bila že v prvi svetovni vojni uvedena s primernim cepivom, uspehi pa so se v sedanji vojni zelo povečali. V primeru z nemško francosko vojno 1870-71 se je umrljivost za legarjem zmanjšala s pomočjo cepitve na tridesetinko. Vobče se je od tistih dob docela izpremenilo razmerje med žrtvami bolezni in številom padlih. Prejšnje čase so bile vojne zgube zaradi nalezljivih bolezni armad znatno hujše kakor krvave izgube. Tako je statistično dokazano, da je v krimski vojni (1854-56) na enega padlega vojaka umrlo povprečno po četvero žrtev nalezljivih bolezni, v rusko-turški vojni pa celo po 18. Tudi še v vojni 1866 so bile žrtve bolezni številnejše kakor je iznašalo število padlih. Odveč je pripovedovati, da so zlasti v tridesetletni vojni umirale za kužnimi boleznimi ne samo trume vojščakov, marveč tudi množice civilnega prebivalstva.

* **Zgodnje žrtve strele.** V Oberleitersdorfu na Spodnjem Avstrijskem je v sredo nastala huda nevihta. Ljudje so bili na delu po vinogradih in so poiskali zavetja v zidanicah. V neki zidanici je bilo zbranih 12 oseb. Naenkrat je treščilo in je strela na mestu ubila 18 letno Barbaro Infangovo in 44 letno Ivano Grafovo. Devet oseb je strela ošinila in jim zadala opekline, ena sama oseba je ostala nepoškodovana. Vinčarija ni bila prizadeta.

* **O uspešnem zdravljenju senenega nahoda** poročajo z Dunaja. Gre za zdravljenje s pomočjo kopeli, katere se prizadeti poslužujejo, preden jih napade nahod kakor tudi v času napada. Pri 40 odstotkih bolnikov so doslej ugotovili prav dobre uspehe takih kopeli. Pri bolnikih z akutnim senenim nahodom je bilo zdravljenje do 60 odstotkov uspešno. Predsednik nemškega državnega zdravstvenega zavoda prof. dr. Reiter je naročil, naj se poizkušnje z novim načinom zdravljenja nadaljujejo letos na čim širši osnovi.

* **Prijet morilec.** Poročali smo, da so nemški listi objavili tiralico za morilcem 17 letnega električarskega vajenca Vita Kalkschmida z Bavarskega, ki so ga našli mrtvega v neki koči nad Ischlom. Fant je bil umorjen s nožem, ko se je na potovanju po Solnograškem lani v oktobru seznanil z nekim 25 letnim tujcem. Za izsledite morilca je bila razpisana visoka nagrada. Zdaj je morilec že pod ključem. Razkrinkali so ga s pomočjo slike v listih. To je 27 letni Heri Ludwig iz Draždanov.

* **Spremenba in pomnožitev ordinacijskih ur v Zdravstvenem domu v Ribnici na Dolenjskem.** Šolska poliklinika posluje vsak ponedeljek in petek od 8 do 11 in popoldne od 14 do 15. Dečji dispanzer za predšolsko bolno deco posluje vsak ponedeljek od 11 do 12 in vsak petek od 15 do 16. Posvetovalnica za zdrave dojenčke in matere posluje vsak ponedeljek od 15 do 16 in vsak petek od 11 do 12. Sprememba velja od 15. maja 1942-XX.

IZ LJUBLJANE

u— **Smrt ljubljanskega meščana.** V soboto je preminil eden zadnjih ljubljanskih meščanov g. Ivan Sever. Rodil se je 4. maja 1859 v Podsmreki pri Dobrovi. V našem mestu se je izučil za vrtnarja in bil dolgo vrsto let zaposlen pri Pavlu Šimencu. Pokojni se je požrtvovalno udejstvoval v vrstah prostovoljnih gasilcev. Zato je bil pred 12 leti izvoljen za ljubljanskega meščana. Včeraj popoldne so Ivana Severja spremenili k večnemu počitku na pokopališče pri Sv. Križu. Naj mu bo lahka zemlja, užaloščenim svojcem izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Vedno več zgodnjega sadja in zelenjave.** V nedeljo smo zapisali, da se lahko vsakdo, ki ima v žepu kaj cvenka, po mili volji nazobljе češenj. V soboto pa je prispela v Ljubljano že nova pošiljka zgodnjega sadja. Iz Italije so namreč prepeljali nešplje. Mnogi pri nas tega sadu niti dobro ne poznajo, je pa prav okusen in niti ne pretirano drag. Po 12 lir kilogram so ga prodajali, v ponedeljek pa je cena padla že na 10 lir. Z isto pošiljko so prišle v soboto v Ljubljano tudi prve italijanske bučke. Cena jim je bila 10 lir za kg, verjetno pa se bodo tudi buče kmalu pocenile.

u— **Vse ljubljanske pridelovalce krompirja, fižola v zrnu, žita in lanu** opozarja mestni kmetijski referat, naj vse navedene kulture naznanijo na posebnih prijavah, ki jih dobe v sobi št. 35 mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ulici št. 7 od srede 20. t. m. do srede 27. t. m. Prijave morajo biti pisane s črnilom ali strojem čitljivo v vseh rubrikah in oddane temu uradu do vključenega 30 t. m. **Tudi majhni pridelovalci** so po uredbi Visokega Komisarja dolžni prijaviti zgoraj navedene kulture.

u— **Koncert Ljubljanskega komornega tria,** ki je bil prvotno določen za petek 22. t. m., se je moral preložiti zaradi premiere v operi na prihodnji teden. Točni datum objavimo jutri.

u— **Interesenti za semenski krompir** z začetnicami svojih priimkov na Z in Ž, ki so vložili prošnje, naj pridejo po nakaznice v sredo 20. majnika v sobo št. 35 mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ulici št. 7.

Z Gorenjskega

»Kärntner Zeitung« se od pretekle sobote dalje imenuje celovški dnevnik, ki je prej imel naslov »Kärntner Grenzruf«. Obenem je dnevnik začel po zgledu vseh drugih nemških časnikov izhajati v latinici. O vsej tej preureditvi je napisal uvodnik deželni nakladni vodja Dr. Heitjan. Pravi, da so nastopile tudi za celovško časopisje nove naloge, odkar sta bili priključena gorenjska deželica in Mežiška dolina. Dr. Heitjan navaja naloge, ki jih bo zavoljo tega treba čimprej izvršiti. »Kärntner Zeitung« bo stalno skrbela, da se bo Nemčija zavedala svoje južne meje. O uvedbi latinice pa pravi: Značilnosti današnjega življenskega sloga so red, disciplina, snaga, preprostost, jasnost in koristnost. Vse to se zrcali v latinici. Nova pisava naj zatorej izraža ideje nove, večje in boljše Nemčije, ki hoče postati svetovna sila.

V spomin skladatelju Tomažu Košatu je v petek objavil celovški dnevnik članek. Tomaž Košat je umrl pred 28 leti. Dne 21. maja 1914 se je na celovškem pokopališču zbralo 600 pevcev in 10.000 pogrebcev, ki so se poslovili od priljubljenega očeta koroške pesmi. Bil je častni član 38 pevskih društev in častni meščan mesta Celovca. Tomaž Košat, slovenskega rodu iz Vetrinja, se je s harmonizacijo koroških pesmi povzpel tako visoko, da je s svojim kvintetom nastopil pred Richardom Wagnerjem. Celovški moški pevski zbor si je zdaj stavil za nalogo, da bo negoval spomin na Košata in na njegove skladbe. V Vetrinju bodo prirejali pevske svečanosti in postavili spomenik.

Zavod za raziskovanje koroške zgodovine bo ustanovljen v Celovcu. Tako je bilo sklenjeno ob sedanjem obisku nemškega prosvetnega ministra Rusta. Minister si je v spremstvu koroških predstavnikov ogledal Gosposvetsko polje, kjer so mu dali različna pojasnila ob knežjem kamnu in v starinski baziliki. Ogledal si je še celovški konservatorij, potem se je preko Beljaka odpeljal domov.

O bolnišnici na Golniku pravi gorenjski tednik: V poslopjih tega zavoda, ki je bil prej zdravilišče za bolne na pljučih, so lani ustanovili kirurgično porodniški oddelek, interni oddelek in oddelek za bolne na pljučih. Ko je bila v zadnjem času dogotovljena nova zgradba tega zavoda, so lahko znatno pomnožili bolniške postelje, tako, da razpolaga zdaj kirurgično porodniški oddelek z 200 posteljami, oddelek za notranje bolezni s 140 in oddelek TBC z 80 posteljami. Uspelo je kljub vojni ustvariti moderen operacijski trakt z veliko operacijsko dvorano in z vsemi stranskimi prostori ter z moderno rentgensko napravo. Službo vodje kirurgično-porodniškega oddelka opravlja dr. Herman Samonigg, ki mu je tudi poverjeno celotno vodstvo bolnišnice. Oddelek za notranje in pljučne bolezni pa vodi dr. Oton Altenstrasser. Kot zadnji del bolnišnice izgrajujejo sedaj infekcijski oddelek s 77 posteljami, ki je določen izključno za sprejem oskrbovancev z nalezljivimi boleznimi in ki bo posebnega pomena za zatiranje kužnih bolezni na Gorenjskem. Ko bo dovršen še ta oddelek, kar se pričakuje za letošnje poletje, bo bolnišnica na Golniku v celem razpolagala s 490 posteljami.

Življenje in smrt. V št. Vidu nad Ljubljano sta umrla 49letni posestnik in zidar Franc Pečar ter 42letna Antonija Vašlova, soproga dimnikarskega mojstra. — Na Bledu so v času od 1. januarja do 30. aprila imeli 27 rojstev in samo 8 smrtnih primerov ter 7 porok.

Otroci so zanetili manjši gozdni požar pri posestniku Janezu Polcu v Zgornjem Motniku. Kurili so si na paši in ogenj se je kmalu razširil po suhem listju. Šele ko so prihiteli gasilci iz Motnika in orožniki, je bilo mogoče požar pogasiti, preden je napravil večjo škodo.

Staro hišo podirajo v Vegovi ulici v Radovljici. To je znana Stolfova hiša, ki je bila postavljena leta 1780. in so ljudje do nedavnega stanovali v njej Ker pa so nastale velike razpoke, so jo morali podreti.

Vrsta nesreč. V Kranju je skupina delavcev na postaji navrtala sod, v katerem je bil špirit. Natočili so 20 litrov špirita in se z njim zastrupili. Posledice so se pokazale naslednji dan: več oseb je umrlo, nekatere pa leže hudo bolni na svojih domovih. — Železničar Franc Eržen je na vožnji z železniškim vozičkom na progi iz Kranja v Podnart zašel z desno nogo med kolo. Ponesrečenca so z zmečkanimi prsti prepeljali na Golnik. — Na nekem vrtu v Kranjski gori so se igrali šolarji. Eden izmed njih je zažgal kup smeti in naenkrat je nastal pok. Eksplodiralo je zavrženo razstrelivo. 11letnega Jožefa Rodiča iz Gozda je zadel drobec v desno koleno in mu je nogo razbil kake 4 cm nad desnim skočnim zgibom. Nastala je rana v velikosti kokošjega jajca. Ranjenca so jadrno prepeljali na Golnik.

S Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V visoki starosti 93 let je umrl v Gradcu znani celjski industrijec Adolf Westen. Bil je predsednik delniške družbe, v katero je bilo družinsko podjetje v Celju izpremenjeno v teku let. Pokopali so ga v tišini, kakor je želel, pretekli torek na evangeljskem mestnem pokopališču v Gradcu. — V Košakih je umrl 64 letni železniški upokojenec Karel Fanedl, v mariborski bolnišnici pa 31 letna Antonija Doklova s Pobrežja. V Slovenski Bistrici je umrl 78 letni mesar, gostilničar in posestnik Franc Wregg. V Celju je umrla 73 letna gospa Lina Wolfova. Nadalje je umrla v Mariboru 90 letna zasebnica Antonija Teršovčeva, na Dobrni pa 73 letna Katarina Medvedova.

Konjske dirke na Cvenu pri Ljutomeru bodo spet prirejene v nedeljo, 24. maja. Listi obujajo zgodovino teh dirk in pravijo, da so bile prve dirke 1875 na cesti okrog Ljutomera, šele 1903 je bilo urejeno sedanje dirkališče. Ljutomerski konji so dosegli že krasne uspehe v Zagrebu, Beogradu, Solnogradu in na Dunaju. Največji uspeh je pač dosegel konj Peter Pilot, ki je pred dvema letoma v Budimpešti predirkal progo v 1:23. Za nedeljo pričakujejo velik obisk.

Prva poroka na daljavo v Mariboru. V soboto sta sklenila zakon vodja celovškega deželnega gledališča Herman Gruber, ki je zdaj nadporočnik na vzhodni fronti, in gospodična Nelly Petschniggova iz Maribora. Za priči sta bila nevestin brat, znani mariborski plesalec Jaki Petschnigg in gdč. Ilza Savostova. Ženin je iz mariborske usnjarske družine Gruberjev.

Veljavni prazniki. Ker si prebivalstvo še ni na jasnem, kateri prazniki so državno priznani, objavlja mariborski dnevnik: Zakoniti prazniki so 1. januar, velikonočni ponedeljek, binkoštni ponedeljek, 1. maj ter 25. in 26. december. Z naredbo štajerskega državnega namestnika so bili pred dvema letoma proglašeni do konca vojne za delovnike: 6. januar, 29. junij, 15. avgust, 1. november in 8. december. Nadalje veljata za delavnik Vnebohod in Telovo. Cerkvene svečanosti teh dveh dni so prenešene v dobi vojne na sledečo nedeljo.

Spomenik vojakom bivšega 47. polka. V avstrijski dobi je bil v Mariboru nastanjen 47. pešpolk, ki je bil ustanovljen leta 1642. v 61 vojnih letih se je udeležil 258 bitk. V 160 bitkah je zmagal. Izkazal se je v borbah proti Turkom. V svetovni vojni je prelilo kri nad 7000 vojakov tega polka. V njihovo počaščenje so preteklo nedeljo odkrili spomenik pred bivšo kadetnico.

Pozor pred zastrupljanjem krvi! Neznatne rane so pogostokrat vzrok smrti. O tem pričata zlasti naslednja dva tragična primera, o katerih poročajo štajerski listi: 7 letni Karel Šober, sin vinčarke z Malega Radla, se je ranil na nogi. Premalo je posvetil pozornosti tej poškodbi in rana se mu je okužila. Prav tako se je ranil na desni nogi 16 letni sin posestnika in kmeta Ernesta Ofnerja iz Purgštala pri Gradcu. Oba dečka so prepeljali v petek v graško bolnišnico. Žal je bilo zastrupljenje krvi že tako razširjeno, da sta siromaka v sobcto zjutraj umrla skoraj isto uro.

Kamen mu je ranil oko. Zaradi otroške objestnosti, ki se pogostokrat hoče izkazati z metanjem kamnov, se zgodijo mnoge nesreče. O posebno hudi poškodbi poročajo iz Strmca pri Rogatcu. 14 letni šolar Janko Tramšek je dobil kamen v desno oko in mu je presekal punčico. Prepeljali so ga na očesno kliniko v Gradcu. Grozi mu slepota.

V Celju so pretekli teden zabeležili 25 porodov in 11 smrtnih primerov. V Vojniku sta se poročila Stanko Žvanut in Marija Škofova, oba nameščena v hiralnici. — Pred dnevi so pri Vojniku odprli nov otroški vrtec, ki ga obiskuje dnevno od 30 do 40 otrok. Vojniška občina je namestila več javnih klopi in miz. Ves celjski okoliš je letos najskrbneje obdelan pričakujejo lep pridelek. Zlasti lepo obeta sadje.

Lutkovno gledališče iz Solnograda gostuje po večjih spodnještajerskih krajih. Zadnji čas so bile predstave v Ormožu. Predstave so prav uspešne in dobro obiskane.

V mariborskem gledališču so ta teden na sporedu: »Monika«, »Traviata«, »Grof Luksemburški«, »Cavalleria rusticana« in »Bajazzo«, »Ljubezen v ulici škrjančkov« ter graški gostovanji: »Žena-vrag« in »Liza, obnašaj se!«

Iz Hrvatske

Čestitke rumunskemu kralju. Ob priliki rumunskega državnega praznika je Poglavnik poslal kralju Mihaelu pozdravno brzojavko, v kateri izraža tople želje Neodvisne države Hrvatske za blagostanje prijateljske Rumunije.

Italija Hrvatski. Zgodovinski krstni kamen kralja Tomislava, ki so ga v 17. stoletju iz ninske katedrale prepeljali v Benetke, bodo zdaj poklonili kot darilo hrvatski državi. V bližnjih dneh bodo v Benetkah hrvatsko narodno umetnino izročili hrvatskim odposlancem, nato pa prepeljali v Zagreb.

Mladina ne sme v gostilne. V hrvatskih listih čitamo opozorilo gostilničarjem, naj na vsak način zabranijo pristop v lokale mladeničem do 20. leta starosti. Gostilničar bo poklican na odgovor, če bodo v njegovem lokalu zalotili mladino, ki pije ali kvarta.

Priznanje hrvatskim železničarjem. Poveljnik vojaškega odseka v Ogulinu general Scipione je izrazil svoje veliko zadovoljstvo z italijanskimi in hrvatskimi železničarji in sporočil željo, da se jim zahvala javno sporoči.

Cene mlečnih proizvodov. Državni urad za cene je določil naslednje cene mlečnih izdelkov pri proizvajalcu: trapistovski sir 61.25 kun, ementalski sir 71 kun, ementalec boljše vrste 110 kun, mlečni prah 88 kun, kondenzirano mleko 75 kun, vse za kilogram.

Razdeljevanje potrošnih nakaznic. V Zagrebu so pretekli teden delili nakaznice za obleko, milo in živila. Nad 10.000 meščanov po poročilih hrvatskih listov ni dvignilo nakaznic za obleko, milo, kruh in mleko.

Gradnja pokritega kopališča v Zagrebu. Na razstavi idejnih načrtov za gradnjo pokritega kopališča, je 36 osnutkov. Dva sta nagrajena s prvo, eden z drugo, eden s tretjo, in pet s četrto nagrado. Gradnjo kopališča, ki bo v Preradovićevi ulici, nameravajo začeti prihodnji mesec.

50-letnica gimnazije v Vukovaru. Za proslavo polstoletnega obstoja gimnazije v Vukovaru, ki bo za Binkošti, se vrše velike priprave. Izgotovljena je že spominska plošča, ki bo vzidana v poslopje. Najavljenih je mnogo gostov.

Novi ustaški častniki. Končan je prvi tečaj ustaške častniške šole in danes bodo gojenci napredovali za častnike. Šola se je začela lani oktobra v Zagrebu. Prihodnje leto bo v ta namen že urejen dvorec v Kerestincu.

Ukinjeni potniški vlaki

Z jutrišnjim dnem bodo ukinjeni nekateri potniški vlaki

Ljubljana, 18. maja

Z 19. majem se ukinejo naslednji potniški vlaki:

1. Vlak št. 713, ki odhaja iz Ljubljane ob 12.40 in prihaja v Postumio ob 14.23, vlak št. 714, ki odhaja iz Postumie ob 13. in prihaja v Ljubljano ob 14.30.

2. Vlak št. 622, ki odhaja iz Ljubljane ob 5.50 in prihaja v Zalog ob 6.05, vlak št. 625, ki odhaja iz Ljubljane ob 10.10 in prihaja v Zalog ob 10.25, vlak št. 532, ki odhaja iz Ljubljane ob 17.45 in prihaja v Zalog ob 18., vlak št. 623, ki odhaja iz Zaloga ob 6.15 in prihaja v Ljubljano ob 6.30, vlak št. 627, ki odhaja iz Zaloga ob 10.35 in prihaja v Ljubljano ob 10.50. Vlak št. 633, ki odhaja iz Zaloga ob 18.20 in prihaja v Ljubljano ob 18.35.

3. Vlak št. 8.037, ki odhaja iz Ljubljane ob 20.55 in prihaja na Vrhniko ob 21.30, vlak št. 8.038, ki odhaja iz Vrhnike ob 19.35 in prihaja v Ljubljano ob 20.10.

4. Vlak št. 9.313, ki odhaja iz Ljubljane ob 10.35 in prihaja v Kočevje ob 13., vlak št. 9.315, ki odhaja iz Ljubljane ob 13.53 in prihaja v Kočevje ob 16.22, vlak št. 9.314, ki odhaja iz Kočevja ob 10.09 in prihaja v Ljubljano ob 12.35, vlak št. 9.316, ki odhaja iz Kočevja ob 14.22 in prihaja v Ljubljano ob 16.47.

5. Vlak št. 9.212, ki odhaja iz Novega mesta ob 4.30 in prihaja v Grosuplje ob 6.05, vlak št. 9.213, ki odhaja z Grosuplja ob 6.12 in prihaja v Metliko ob 9.15, vlak št. 9.216, ki odhaja iz Metlike ob 9.46 in prihaja v Novo mesto ob 11.09.

6. Vlak št. 9.537, ki odhaja iz Novega mesta ob 19.25 in prihaja v Stražo-Toplice ob 19.43 in vlak št. 9.538, ki odhaja iz Straže-Toplic ob 19.55 in prihaja v Novo mesto ob 20.13.

Zločinski umor treh italijanskih uradnikov v Rdečem Kamnu pri Kočevju

Uradne ugotovitve poveljstva divizije Isonzo

Trieste, 18. maja. s. Poveljništvo pehotne divizije Isonzo je o ugrabitvi in ustrelitvi treh funkcionarjev družbe »Emone« na področju Kočevja ugotovilo naslednje:

Dne 24. marca 1942-XX so uradniki družbe »Emona« gozdar Ivan Bez, rojen v Longaronu 8. februarja 1900, kmetijski izvedenec Aldo Dobrilla, rojen v Capodistrii 6. januarja 1922 in kmetijski izvedenec Valter Vannini, rojen v Ceseni 4. oktobra 1920, ob 8. uri krenili iz Starega Loga v Toplo Reber, prvi da pregleda gozdove, ostala dva, da pregledata poslopja in zaloge kmetijskih pridelkov. Dobrilla in Vannini sta ostala v Topli Rebri, Bez in neki slovenski delavec, ki je bil prav tako nameščen pri omenjeni družbi, pa sta odšla dalje v Rdeči Kamen. Sredi gozda ju je ujela patrulja upornikov, ki je bila na izvidniškem pohodu.

Nekaj ur pozneje so uporniki prišli v Toplo Reber in ujeli še Dobrillo in Vanninija. Oba so preiskali, jima odvzeli dokumente, obe pištoli in, kakor kaže, tudi več dragocenih predmetov. Nekaj ur so bili skupaj z uporniki, ki so jih izpraševali o poslovanju »Emone«. Z vseučiliškim absolventom Vanninijem so govorili o italijanskih šolah in študijih. Dali so jim tudi hrane, ki se je pa ujetniki niso dotaknili. Kaže, da uporniki niso mislili, da bodo njihovi voditelji nekaj ur kasneje ujetnike obsodili na smrt. Popoldne so bili prepeljani na poveljništvo upornikov v neki hiši v Rdečem Kamnu, kjer so bili dolgo zasliševani. Kakor kaže, so ujetniki dejali, da so prišli v ta kraj le po poslih in iz nikakih drugih razlogov. Kljub temu so voditelji smatrali Beza za preoblečenega karabinjerja, ki je bil poslan v gozd na ogled.

Vest, da so poglavarji upornikov ujetnike obsodili na smrt, je mnogo upornikov sprejelo neugodno in izrazili so se, da bi bila izvedba te neopravične odločitve neoportuna. V sporu je neki poglavar baje celo interveniral z revolverjem, da je prekinil debato. Vsi trije Italijani so bili obsojeni na smrt, ker so bili Italijani in fašisti. Obsodba je bila prečitana ob 17. uri istega dne v bližini Rdečega Kamna. Vsi trije Italijani so jo sprejeli z italijanskim in fašističnim ponosom. Posebno junaško je bilo obnašanje Vanninija, ki je bodril ostala dva, naj ostaneta mirna in pogumna. Dobrilla je zahteval, da bi pisal svoji materi, a je bila njegova zahteva odklonjena. V zadnjih trenutkih je Bez poklekni in krščansko molil.

Pred eksekucijo so vsi vzkliknili »Živela Italija!« in »Živel Duce!«. Trupla so bila pokopana v snegu.

Dan pozneje sta bila odposlana dva slovenska delavca v Rdeči Kamen, da bi našla uradnike. Blizu Rdečega Kamna so ju uporniki opazili. Eden izmed delavcev, ki sta bila na konjih, je zbežal, drugi je bil ujet. Na osnovi zbranih informacij sta bila oba ujeta Slovenca prisiljena, da sta sledila krdelu. Morala sta prenašati razne potrebščine.

Dne 18. aprila je krenil pod vodstvom informatorja poseben oddelek v Rdeči Kamen in je našel trupla vseh treh Italijanov na snegu. Trupla so prepeljali v Novo mesto, kjer so bila identificirana od drugih uradnikov družbe »Emona«. Dne 21. aprila je bil pogreb, ki so se ga udeležili poveljnik divizije »Isonzo«, večje število oficirjev posadke in oddelek vojske; nadalje zastopniki političnih oblasti v Novem mestu ter več uradnikov »Emone«. Istega dne so bila trupla na stroške družbe »Emona« odpeljana v Italijo.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 19. maja ob 17.30: Vdova Roślinka. Red Torek.
Sreda, 20. maja ob 17.30: Šola za žene. Red Sreda.
Četrtek, 21. maja ob 17.30: Poročno darilo. Premiera. Red premierski.
Petek, 22. maja ob 15.: Ifigenija. Izven. Dijaška predstava. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Cvetko Golar: »Vdova Roślinka«. Naš domači pesnik Golar se je z uspehom uveljavil kot dramatik s svojo »Vdovo Roślinko«. Delo je izredno popularno in osvaja gledalca s svojo prvobitnostjo, humorjem in domačim dovtipom. Zgodba se plete okrog bogate vdove, ki lovi ženina in prikazuje načine, kako bi ga zmamila do poroke. Igrali bodo: Roślinko — P. Juvanova, Manico — V. Juvanova, Tončko — Sanolnova, Janeza — Presetnik, Balantača — Košič, Jernejca Bratina, Gašperja — Raztresen, Tinčeta — Starič. Režiser: Fran Lipah.

»Poročno darilo« je naslov italijanske veseloigre, ki jo je napisal **G. Ferzano** in katere **premiera bo v četrtek za red Premierski.** Igra je prijetna zgodbica med mlado farmacevtko v podeželski apoteki in tujcem, ki po naključju zaide v apoteko. Prikupno je podan značaj sodobnega samostojnega dekleta, ki je samo v življenju ter si skuša na pošten način služiti kruh. Srečanje z neznanim avtomobilistom vede do usodnega koraka. Igro je zrežiral prof. šest, inscenator: inž. B. Stupica.

OPERA

Torek, 19. maja: zaprto.
Sreda, 20. maja ob 16.30: Evgenij Onjegin. Red A.
Četrtek, 21. maja ob 17.: Boccaccio. Red Četrtek.
Petek, 22. maja ob 16.30: Carmen. Prvič v letošnji sezoni. Red Premierski

P. I. Čajkovskij: »Evgenij Onjegin«. Opero bodo peli v sledeči zasedbi: Larina — Poličeva, Tatjana — Heybalova, Olga — Španova, Onjegin — Primožič, Lenski — Sladoljev, Gremin — Lupša, Filipjevna — B. Stritarjeva, Triquet — B. Sancin, stotnik — Škabar, Zarecki — Dolničar, Gillot — Mencin. Dirigent: A. Neffat, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

Prva letošnja uprizoritev Bizetove opere »Carmen« bo v petek ob 16.30 uri za red Premierski. Predstava bo predvsem zanimiva zaradi gosta, **Elze Karlovčeve,** ki bo pela naslovno partijo. Že ponovno je imela kritika in občinstvo priložnost ugotoviti njene izredne pevske kvalitete in njeno izrazito igro. Peli bodo: Joseja — Francl, Escamilla — Primožič, Dancaira — B. Sancin, Bemendala — M. Sancin, Zunigo — Lupša, Moralesa — Anžlovar, Micaelo — Ribičeva, Frasquito — Polajnarjeva, Mercedes — Poličeva. Dirigent: A. Neffat, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

Slika je že bolj jasna

Kandidati za naslov nogometnega prvaka Italije so samo še trije, med njimi Roma kot najmočnejša

Ni bilo težko prorokovati, kaj bo prinesla XXVI. prvenstvena nedelja v italijanskem nogometnem prvenstvu in vendar se niti te lahke napovedi niso uresničile v celoti. Za podkrepitev starega pravila, da v nogometu niso v naprej pravilni še tako lahki računi, sta v nedeljo med italijansko nogometno elito poskrbeli enajstorici Genove in Milana, ki sta si obe na lastnih igriščih dali odvzeti ves izkupiček, čeprav bi moralo biti drugače — po formi na papirju. Kolikor sta ta dva dogodka malo razveseljiva za pristaše obeh taborov, toliko je preokret v tej smeri olajšal nadaljnje kalkulacije nam, ki zdaj lahko trdimo vsaj, da se je število kandidatov za najvidnejše mesto v tabeli že zmanjšalo na tri. Roma, Torino in morda še Venezia, to so moštva, ki bodo v preostalih štirih nedeljah še lahko govorila med seboj (posredno ali neposredno), katero izmed njih bo dobilo najpopularnejšo sportno lovoriko v Italiji, vsi ostali pa so ga letos opravili. Slika je torej vendarle bolj jasna in odslej bomo čakali le še, ali pojde letošnji naslov V Romo, ali v Torino ali v Venezio.

Za **Romo**, ki ima vse najtežje preskušnje že za seboj, smo vedeli vnaprej, da ji **Liguria** — in še na romskem terenu povrhu — ne bo mogla delati nobenih velikih ovir. Bodoči prvaki — to je spet napoved, ki jo bomo kdaj pozneje preklicevali z najrazličnejšimi izgovori — so vzeli stvar čisto resno in so gostom po deloma skromni prvi polovici nasuli nič manj kakor 7 golov. Za vsak primer, so dejali menda, če bi nazadnje imela vlogo še razlika v golih!

Torino z drugega mesta je imel trd oreh to nedeljo in malo jih je bilo — z nami vred, to priznamo — ki bi bili stavili, da se bo iz **Milana** vrnil s celo kožo. Pa so spet enkrat Torinci prekosili sami sebe in osramotili vse omahljivce ter z nedvoumnim izidom 5:2 spravili obe točki. To pomeni, da so vsaj zaenkrat še zmerom na višini Rome z enakim številom točk in bo moral šele prihodnji termin pokazati, ali mislijo odnehati.

Druga senzacija dneva je prišla iz **Genove**, kjer so gostovali Romci iz **Lazia**. Obmorci so si zadnji čas privoščili nekaj drznih podvigov in vse je računalo tako, da bodo uspešno opravili tudi to srečanje s precej zagrizenim nasprotnikom iz prestolnice. Toda prišlo je drugače. čeprav po najtesnejši razliki, in Genova odslej dalje ne šteje več med one, ki bi imeli še kaj govoriti, ko bodo delili največje nagrade za najlepše uspehe v nogometu.

Z enako tesnim izidom kakor ta genovski dvoboj se je zaključila tudi nepomembna partija **med Modeno in Napolijem**, in sicer v korist Modene. Obe točki sta okrepili njeno postojanko na predzadnjem mestu v tabeli, toda vse to ne bo spremenilo ničesar v tem, da bosta prihodnjo sezono oba z Napolijem vred igrala v diviziji B.

Nenavadno krepko so zadnjo nedeljo zavihali rokave lanski prvaki iz **Bologne**, ki so na svojem igrišču prerešetali enajstorico **Livorna** s 7:1 ali najvišjim rezultatom dneva. (Sicer pa je ta nedelja sploh potekla v znamenju mnogih zgoditkov, ki jih je bilo nič manj kakor 37.) Ploha golov je zapečatila usodo Livorna že v prvi polovici igre, toda ves ta elan se je pri Bologni že pokazal prepozno. Zdaj je dospela na šesto mesto v tabeli, ki je za najboljše iz lanske sezone še zmerom skromno.

Malo manj presenetljivo, toda še zmerom prav krepko se je uveljavilo torinsko moštvo **Juventusa**, ki je imelo v gostih milansko **Ambrosiano**. Tudi druga milanska garnitura je imela to nedeljo svoj črn dan in se je za silo držala samo do odmora, potem pa so igrali in postavljali rezultat samo domačini.

Še en rezultat 2:1 izkazuje zadnja nedelja in tega je sebi v dobro knjižila **Venezia** v tekmi s **Fiorentino**. Vijoličasti iz Firenze so sem in tja zaigrali kakor veliki in so jo posebno pred gostovanjem v Venezii zagodli Modeni tako hudo, da smo že začeli misliti na nova presenečenja. S tem se je nazadnje le končala brez senzacij in Venezia je ostala tretje moštvo, ki ga je treba še upoštevati, preden bodo zaključeni zadnji računi.

Triestina je bila v gostih v **Bergamu** in je rešila točko, kar je vsekakor lep uspeh, če se računa, da izid te tekme vsaj zanjo ni bil življenjskega pomena. V ostalem pa so Triestinci očitno že prestali krizo po prvem poletu in bi zdaj morda spet odločilno posegli v dogodke, če bi ne bilo prepozno. Tako pa bodo bržkone ostali v zlati sredini, več kakor častno za enajstorico, ki se mora očitno kakor drugi boriti za vzdrževanje svojega igralskega kadra.

Od imen in številk iz tega kola naj navedemo slednjič še naslednje:

V podrobnih številkah izgledajo včerajšnji rezultati takole:

Napoli: Napoli-Modena 2:1 (0:0).
Bologna: Bologna-Livorno 7:1 (5:0).
Torino: Juventus-Ambrosiana 4:0 (1:0).
Genova: Lazio-Genova 2:1 (1:0).
Roma: Roma-Liguria 7:0 (1:0).
Milano: Torino-Milano 5:2 (2:1).
Bergamo: Atalanta-Triestina 1:1 (1:0).
Venezia: Venezia-Fiorentina 2:1 (2:0).

Stanje v tabeli: Roma (44:20) in Torino (47:33) 35 točk, Venezia (33:20) 33, Genova (43:31) in Lazio (45:33) 30 točk, Bologna (46:30) in Juventus (42:34) 28, Milano (49:43) in Triestina (46:44) 26, Fiorentina (46:44) in Ambrosiana (27:37), Liguria (36:53), Atalanta (30:34) in Livorno (31:50) 22, Napoli (25:46) 17 in Modena (19:53) 16 točk.

Bari še prvi, Vicenza druga

Kadar se prepirata dva, tretji dobiček ima, tako se danes tolaži Bari iz divizije B, ki predvčerajšnjim sploh ni nastopil v tekmah za točke, temveč samo gledal in čakal, kaj bosta dosegla njegova najnevarnejša zasledovalca Padova in Pescara. Evo, kaj! Padova je gostovala v Brescii in si je dala odvzeti obe točki tamkaj, Pescara pa je šla v Sieno in je enako — in še z enakim izidom povrhu — storila tamkaj. In Bari ima dve točki prednosti — zdaj dokončno — pred vsemi, kot druga pa mu sledi Vicenza, ki je v zvezi z gornjim po zmagi nad Pratom, preskočila kar dve mesti. Po dve točki — remisa to pot sploh ni bilo nobenega — so spravili še: Savona nad Fiumano, Lucchese nad Alessandrio(!), Reggiana nad Fanfullo(!) in Pisa nad Spezio.

Podrobno o tem kolu v diviziji B še tole:

v Vicenzi: Vicenza - Prato 3:0, v Fiumu: Savona - Fiumana 2:0, v Lucchi: Lucchese - Alessandria 3:1, v Novari: Pro Patria - Novara 1:0, v Sieni: Siena - Pescara 2:1, v Brescii: Brescia - Padova 2:1, v Lodiju: Reggiana - Fanfulla 2:0 in v Pisi: Pisa - Specia 4:3.

Stanje v tabeli: Bari 37 točk, Vicenza 35, Padova in Pescara 34, Brescia 33, Novara 32, Pisa 28, Spezia in Alessandria 27, Pro Patria 25, Savona, Fanfulla in Udinese 24, Siena 22, Reggina 19, Fiumana in Prato 17, Lucchese 9 točk.

In še novega kaj

V nizu atletskih prireditev za prvenstvo Italije po društvih so bili v nedeljo štirje večji mitingi, in sicer v Milanu, Torinu, Parmi in Triestu. Iz vrste dobrih izidov beležimo po prvih manj zanesljivih virih (z obljubo, da bomo čimprej dodali še kaj) naslednje: iz Triesta: na 800 m: Lanzi 1:52.8, ob palici: Conti 3.70, v daljavo: Declava 6.72, v disku in kopju: Oscena 40.97 in 54.70 m, v Milanu: na 400 m z zaprekami: Facchini 57.9, ob palici: Romeno 3.80, na 200 m: Monti 21.3 itd.

Amaterski boksarski dvoboj med reprezentancama Švedske in Italije, ki je bil na dirkališču Vigorebi v Milanu, se je končal z zasluženo zmago italijanskih boksarjev 11:5. Švedi so dobili samo dva dvoboja, eno srečanje pa je ostalo neodločeno.

V Modeni so igrali najboljši hokejisti na travi povratno tekmo s švicarsko reprezentanco. Po čudnem naključju so to pot Italijani zmagali enako tesno — z 2:1 (2:1), kakor so pred tedni izgubili prvi dvoboj te vrste v Luganu.

Hrvatski teniški igralci so v mednarodnem dvoboju s Slovaško s 3:1 v vodstvu. Verjetno je, da tudi zadnja dva singla ne bosta obrnila končnega izida na mnogo slabše.

Kopališče Ilirije odprto

Prejeli smo v objavo:

Topli dnevi že prav prijazno vabijo občinstvo na kopanje in zato je uprava odprla kopališče Ilirije, letos edino, ki bo nudilo Ljubljančanom osvežitev v hladni vodi.

Predvideva se, da bo letošnjo sezono naval kopalcev na kopališče Ilirije izredno močan. Da se omogoči kopanje čim večjemu številu kopalcev in očuva higiena v kopališču, so potrebne posebne mere, katerim se mora podrediti sleherni kopalec v korist vseh ostalih.

1. Kopalni čas je deljen na dopoldansko in popoldansko kopanje. Kopalec se lahko koplje od jutra do 13. ure, ali od 13. ure do večera. V primeru, da bo kljub tej delitvi frekvenca še vedno prevelika, se bo moral celodnevni kopalni čas deliti v tri frekvence.

2. Bolnikom s kakršnimi koli boleznimi je vstop v kopališče najstrožje prepovedan.

3. Ne glede na dejstvo, da je dostop v kopališče dovoljen samo v kopalni obleki, si mora vsak kopalec brez izjeme pred vstopom na kopališče temeljito umiti vse telo pod toplimi ali hladnimi prhami, ki so nameščene v ta namen. Če le mogoče, naj vsakdo uporabi tudi milo. Izvajanje tega predpisa, ki je prepotreben za očuvanje zdravja vseh kopalcev, bo nadzorovala pristojna oblast.

4. Kopalec bodi obziren do svojega sokopalca. Zato je vsako onesnaženje bazena in sončališča najstrožje prepovedano.

Le z največjo obzirnostjo do sokopalcev in disciplino bo omogočeno zdravo kopanje čim večjemu številu sonca in vode željnih in potrebnih.

Aden — Gibraltar Bližnjega vzhoda

Ko so se v l. 1940 in v prvi polovici leta 1941 vršili ob afriški obali Rdečega morja hudi boji, se je dolgo časa zdelo, da je mesto Aden, ki leži ob najbolj južnem izhodu iz Rdečega morja, resno ogroženo. Več mesecev nato je bilo zopet vse tiho okoli Adena in Rdečega morja, kjer je ves promet popolnoma zastal. Ta tišina, ki je nastala zaradi vojnega položaja v Sredozemlju in ob Sueškem prekopu, zlasti ob severnem vhodu v Rdeče morje, traja še nadalje. Toda Aden mora sedaj zopet računati z novimi nevarnostmi; to pot od vzhoda. Tudi pozornost Japonske, ki zmagovito napreduje na področju vzhodne Azije, je namreč naperjena na to oporišče umikajočega se sovražnika.

Na skrajni južnozapadni konici arabskega polotoka, se na ozkem celinskem jeziku dviga že davno ugasli ognjenik Džebel Šamšan, visok 552 m, na katerem je že od pradavnih časov staro utrjeno mesto. Danes lahko opazujemo samo razvaline v starodavnih časih nastalega mesta Adane, ki je že pred Rimljani in tudi kasneje v dobi rimskega gospodstva tvorilo izredno važen trgovski vezni člen.

Že v srednjem veku je mesto Adana dobilo svoje današnje ime Aden. Dokler ni bila še odkrita pomorska pot v Indijo, je imel Aden kot tržišče na poti med zapadom in vzhodno Azijo izredno važen pomen, kasneje pa je njegovo bogastvo propadlo, ker so pota karavan, ki so vodila tod mimo, izgubila na svoji vrednosti. Bili so celo časi, ko se je prebivalstvo velikih predelov obal ob Indijskem oceanu preselilo drugam, zlasti v dobi, ko so se tod pojavljali morski roparji, ki so se neprestano bojevali celo proti takšni pomorski velesili, kakršno je predstavljala tedaj Portugalska. Šele pred kakimi 100 leti se je v pomenu Adena izvršila bistvena sprememba. Južna Arabija je bila tedaj samostojen sultanat z imenom Lakeg, čegar prestolno mesto je bil Aden. Vzhodno-indijska družba je leta 1835 dobila od sultanata pravico, da zgradi v Adenu pravo trdnjavo. Angleži so namreč spoznali veliki strateški pomen mesta in l. 1839 je angleški kapitan Janez Haynes s 700 vojaki v imenu angleške krone zasedel mesto. Sultanu, ki se je umaknil v neko drugo mesto, so Angleži priznali letno rento. Odtlej je pomen Adena stalno naraščal, zlasti po otvoritvi Sueškega prekopa. Tedaj je pot preko Rdečega morja postala najvažnejša prometna zveza med Anglijo in Indijo ter ostalimi angleškimi kolonijami v Aziji. Kakor je Gibraltar ključ do vrat Sredozemlja, tako je Aden ključ vrat v Rdeče morje. A angleški imperializem je to izredno važno postojanko kmalu izgradil. Na polotoku Adenu na zapadnem celinskem jeziku, ki se imenuje Little Aden, so bile postavljene močne utrdbe. Luka se je vedno bolj širila in zgrajeni so bili moderni in veliki doki. Ko je angleški kapitan Janez Haynes zasedel mesto, je bilo v njem le kakih 500 prebivalcev, danes pa šteje Aden kakih 50.000 ljudi.

Naravnih lepot Aden nima. Okolica je zelo mrtva, polna skal, peska, kamenja in vode. Tudi padavine so tu zelo redke in včasih celo leto ne dežuje. Prebivalstvo se preskrbuje z vodo iz velikih, v kamen izdolbenih vodnjakov, kjer se voda nabira. Najpomembnejši del luke s trgovskimi in vladnimi palači je zgrajen na severozapadni konici polotoka Aden, kjer je tako zvani Seamerpoint. Luka Aden ima velika skladišča gonilnega olja. Pred izbruhom sedanje vojne so angleške ladje natovorile v Adenu na leto do 200.000 ton olja. V treh drugih najpomembnejših oskrbovalnih lukah, Port Saidu, Suezu in Aleksandriji so prevzele angleške ladje na leto le malo več te gonilne snovi, namreč do milijona ton. Že samo to dejstvo opozarja na ogromni pomen adenske postojanke. Vsi angleški parniki na poti v Indijo so se tu založili s potrebnimi rezervami olja, zaradi česar Aden ni samo trdnjava, temveč tudi oskrbovalna luka ogromnega pomena.

Aden pa je tudi pomembno tržišče. Preko njega se razvija trgovina s kavo, gumo, tobakom in drugimi predmeti. Aden je nadalje tudi zelo privlačna točka za samarijske črnce, ki so se vsako leto v tisočih selili v Aden odnosno njegovo predmestje Maalo. Zanje predstavlja Aden najbolj mondeno mesto, ki ima skoro toliko pomeni kakor Evropcem Pariz.

V Adenu naletimo skoro na vse rase na svetu. Tu žive Arabci, Židje, Indi, Somalijci, Abesinci, črnci, Parsi itd. Tu lahko opazujemo najrazličnejše noše in slišimo najrazličnejše jezike. Parsi imajo tu svoj »stol molčanja«, kamor postavljajo po stari navadi svoje mrtve.

Zaradi posebnosti podnebja morajo biti tu nele hiše, temveč tudi posamezni deli oprave zgrajeni na poseben način in iz posebnega gradiva. Trpeška vročina bi namreč evropskemu pohištvu že po kratkem času zelo škodovala; zato izdelujejo tu pohištvo iz posebno trdega vzhodnoindijskega lesa.

Precej velika angleška posadka, ki je bila v zadnjem času močno ojačena, je nastanjena v starem mestu, nazvanem The Camp in na malem otoku Sira, ki je posebno močno utrjen in je sedaj zvezan tudi s celino. Seveda je v Adenu tudi več modernih letališč.

Mesto in okolica sta bila najprej podrejena vladi v Bombaju, l. 1937 pa je Aden postal britanska kronska kolonija in obsega razen samega Adena še otok Sopotra in otoško skupino Kuria Muria na Indijskem oceanu ter Peri in Karaman na Rdečem morju. Perim je zelo pomembno mesto, ki je prav tako dobro utrjeno in leži na otoku tik ob vhodu na Rdeče morje, v znani ožini Bab el Mandeb.

Vihar iz Azije je že dosegel tudi Indijski ocean. Vedno bolj se bliža postojankam, ki jih je doslej britanski imperializem smatral za nedotakljive, ki pa so druga za drugo prešle v sovražne roke. Z nadaljevanjem operacij utegne tudi Aden postati sporno področje. (Pester Lloyd.)

Brez srca

Tudi Ahac je zapadel epidemiji kartanja in presedi cele popoldne v kavarni pri kartah. Žena nekaj časa potrpežljivg čaka, da se bo naveličal, nekega popoldneva pa se odloči n gre za njim v kavarno. Hoče ga spraviti v zadrego pred drugimi in mirno sede kraj njega v upanju, da bo sam nehal in šel z njo domov. Ko pa mož igra kar dalje, jo naposled mineta potrpežljivost in obzirnost. Polglasno mu začne očitati, da zanemarja njo in otroke, končno pa vstane in mu zabrusi:

»Nič srca nimaš!«

Mož, ki se ni zmenil za njene očitke, kakor da se ne tičejo njega, se zdaj razburjen ozre v njo:

»To je že višek: moje karte izdajaš drugim!«

Obnovite naročnino!

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Za venecijanko
z dvema listoma iščem žagarja srednjih let, z večletno prakso. Nastop takoj. Ponudbe na naslov: Papež Franc, Krmelj, postaja Št. Janž na Dol. 6375-1

Hlapca
h konjem iščemo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Priden hlapec«. 6615-1

Šiviljsko pomočnico
sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6613-1

Hlapca h konjem
sprejmem. Poljanska c. 44. 6612-1

Ročne tkalce
izurjene, sprejmem takoj. — Medved, Beethovnova 14-I. 6609-1

Službe išče

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Službo postrežnice
iščem za dopoldne s hrano ali brez. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pridna«. 6611-2

Gospa
trgovsko-naobražena (30 let) nujno prosi primerno zaposlitev za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6607-2

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Športni voziček
prodam. Čopova ul. 10, Debevc. 6616-6

Prodam
dobro ohranjen otroški športni voziček. Tržaška c. 27, dvorišče. 6606-6

Kauči!
Velika izbira spalnih kavčev vseh vrst blaga, otoman, modrocev, foteljev Vam nudi tvrdka F. Sajovic, Ljubljana, Stari trg 6. 6601-6

Kupim

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Stare gramofonske plošče
kupuje in plača najvišje dnevne cene samo »Everest«, Prešernova ul. 44. 6449-7

Pisalno mizo
amerikansko in navadno, dobro ohranjeno, kupimo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pisalna miza«. 6514-7

Avto, moto

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prodam
skoro nov Sport-Cabriolet avto »Škoda«, 4-sedežni. — Kupec naj se obrne na ogl. odd. Jutra pod »1100«. 6505-10

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Moderno spalnico
orehovo spalnico, zelo poceni prodamo. »Opravae, Mestni trg 17, prehod. 6604-12

Prodam
lepo ohranjeno opravo za jedilnico v staronemškem slogu, kuhinjsko opravo in več drugega pohištva. Ogledati vsak ponedeljek, sredo in soboto od 14. do 17. ure. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 6608-12

Oblačila

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prodam
žensko svileno obleko, črnobelo pikasto, za močno postavo. Zvonarska ulica 2, pritličje I. 6618-13

Stanovanja

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Lepo nagrado
dobi, kdor mi preskrbi v Novem mestu zdravo enoali večsobno stanovanje s kuhinjo in pritiklinami. Ponudbe na podružnico Jutra v Novem mestu pod »Dobro plačam«. 6610-21a

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Lepo sobo
oddam dvema gospodoma v sredini mesta. Naslov v ogl. odd. Jutra. 6620-23

Živali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prašiči za rejo
bodo naprodaj v sredo na sejmišču. 6538-27

Izgubljeno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dne 16. t. m.
je bila izgubljena dijaška knjižica na ime Darinka Parkelj. Najditelja se nujno naproša, da odda knjižico na ogl. odd. Jutra. 6619-28

Vajenci (-ke)

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Fotografsko učenko
ali učenca sprejme fototrgovina Joško Šmuc, Ljubljana, banka »Slavija«. 6602-44

INSERIRAJ V „JUTRU“!

E. Salgari: 59

Črni gusar

Roman

»In mi vam jo ubranimo!«

»Orožje imamo, ki bruha grom in blisk!«

»Mi imamo puščice!«

»Sablje imamo, ki sekajo, in meče, ki predirajo prsi!«

»Mi pa svoje bate, ki razbijejo tudi najtrjo lobanjo!«

»Si mar zaveznik belih mož, ki jih zasledujemo?« je vprašal gusar.

»Ne, saj slišiš, da jih hočemo pojesti!«

»Naprej, tovariši!« je gusar zaklical. »Pokažimo Indijancem, da se jih ne bojimo!«

Ko jih je »piaye« videl tako pogumno korakajoče z golimi meči v rokah, je s piskačema vred izginil v hosto.

Kapitan je svojim ljudem prepovedal streljati po njem, ker ni hotel prvi začeti boja.

Spet je bil veliki flibustir s Tortuge, ki je bil že tolikrat dokazal svojo nenavadno drznost in pogum. Neustrašno je vodil svoje krdelce skozi gozd.

Kmalu so zafrlele izza vej puščice, ki sta jim Carmaux in Stiller odgovarjala s streli iz pušk. Toda streljala sta na slepo, kajti pokazal se ni noben Indijanec.

Tako so srečno prišli skozi najgostejši del šume na jaso, kjer je bila stoječa voda.

Solnce se je že nagibalo v zaton. Ker jih puščice niso več nadlegovale, je gusar ukazal počitek. Vsi so bili tako upehani, da so komaj premikali ude.

»Če bi nas napadli, jih lahko tu pričakamo!« je rekel tovarišem. »Jasa je tolikšna, da jih moramo že od daleč opaziti!«

»Dober prostorček!« je menil Španec. »Indijanci so nevarni samo v hosti, na planem se ne upajo napadati! Takoj nam pripravim tabor!«

»Mar hočeš zgraditi nasip?« je vprašal Carmaux. »To bi predolgo trajalo, prijatelj!«

»Saj zadostuje ognjena pregrada!«

»Preskočili bi jo! Saj niso jaguarji, da bi se plašili ognja!«

»A te zelí se boje! To je močan poper, ki sem ga natrgal na pohodu!«

Podržal je nekaj šopov v zrak.

»Ako vržem to zel v ogenj, se vzdigne dim, ki jih zanesljivo prežene. Če bi se zapodili proti ognjeni pregradi, bi jih oči tako skelele, da bi bili nekaj ur kakor slepi!«

»Gromska strela! Odkod imaš to stvar?«

»Tega sem se naučil od Karibov. Pokoncu! Naberite drv in dračja! Potem jih lahko mirno pričakujemo!«

26. poglavje
MED ARAVAKI IN KRVOSESI

Ko so flibustirji v naglici použili ostanke svoje želve, se preiskali okolico, da bi se prepričali, ali je preži kje kak Indijanec. Tolkli so po travi, da bi pregnali kače, ter zakurili okrog in okrog taborišča ogenj, v katerega so vrgli nekaj prgišč popra — kar je hkratu izvrstno sredstvo zoper komarje in drugo takšno nadlego!

Ker so se bali, da noč ne bo mirna, so izmenoma stražili.

V velikem gozdu je bilo vse tiho, toda mir je zbujal stražarjem malo zaupanja. Vedeli so, da Indijanci rajši napadajo ponoči kakor podnevi.

Carmauxu se je kar tožilo po pihanju jaguarjev in rjovenju pum; kajti navzočnost teh zveri bi bila zanesljivo znamenje, da so rdečekožci daleč.

Tako so bedeli že nekaj ur, ko se je črnec, ki je imel zelo tenko uho, mahoma obrnil h Carmauxu:

»Si slišal, kako je listje zašumelo?«

»Nič nisem slišal,« je odvrnil flibustir, blaženo vlekoč smotko, ki jo je bil našel v enem svojih žepov. »Nocoj še žabe ne regljajo!«

»A veje so pokale!«

»Torej je tvoj beli prijatelj gluh!«

»Čuj! Slišim, da nekdo prihaja! Lezi na tla, da te puščice ne zadenejo!«

Vrgla sta se v travo in dala Stillerju znamenje, naj stori takisto. Tako so ležali vsi trije s puškami ob licih.

Slišati je bilo, kakor bi se plazilo proti njim več mož.

Tedajci je prešinila Carmauxa dobra misel. Poskočil je.

»Stiller,« je tiho zaklical, »vrzi mi svoj jopič in čepico!«

Hamburžan mu je ustregel.

Tudi Carmaux je bil slekel jopič in vzel čepico z glave. Oba jopiča je obesil na veje, nad jopiča pa čepici.

Potem sta znova legla v travo.

»Lisjak!« se je črnec zasmejal.

»Da nisem obesil teh strašil, bi lahko puščice zadele gusarja in Španca. Tako pa vsaj onadva nista v nevarnosti!«

V zraku je siknilo, in tri ali štiri puščice so predrle strašili.

»Vaš strup je to pot neškodljiv, dragci!« je Carmaux zamrmral. »Čakam le še, da se pokažete, pa vas obdarim s svojimi svinčenimi bonbončki!«

Ko so Indijanci videli, da se nikjer nič živega ne gane, so spet sprožili v možica kakih deset puščic. Nazadnje je najpogumnejši izmed njih skočil iz goščave in zavihtil svoj strašni bojni kij.

Carmaux je vzdignil puško in je pravkar hotel sprožiti, kar počijo sredi pragozda štirje streli, ki jim je odgovorilo strašno tuljenje.

Indijanec je po bliskovo odskočil in izginil.

Gusar in Španec sta se od strelov mahoma prebudila. Mislila sta, da Indijanci napadajo taborišče.

»Kaj je bilo to?«

»Sredi gozda se bijejo, kapitan!« je rekel Stiller. »Indijanci so morali napasti druge bele ljudi!«

»Guvernerja in njegovo spremstvo?«

»Najbrže!«

»Prav nič po duši mi ni, da bi ga ubili Indijanci!«

Spet se je oglasilo v daljavi srdito kričanje, kakor da bi hrumel sel indijanski rod. Nato je vse utihnilo.

Urejuje Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.